

Vereniging Hobama

Barchem, 27 augustus 2024

5.1.2e

5.1.2e Barchem

Het College van B & W van Lochem

Postbus 17

5.1.2e Lochem

Betreft: Toelichting bij Zienswijze Ontwerpbesluit weigering omgevingsvergunning

Zaaknummer Z2023-00000794

Geachte leden van het College van B & W van Lochem,

De vereniging Hobama (Houd landelijk Barchem Mooi en Aantrekkelijk) dient hierbij een toelichting op de zienswijze in op het Ontwerpbesluit weigering omgevingsvergunning. De vereniging met 180 leden onderschrijft nadrukkelijk deze weigering. In deze zienswijze draagt de vereniging aanvullende argumenten aan voor verbetering en aanvulling van de onderbouwing van dit besluit. Wij hopen dat het College deze argumenten overneemt om de aanvraag definitief af te wijzen.

De zienswijze is inmiddels ingediend, maar de daarin genoemde punten behoeven duidelijk toelichting en aanvulling.

In deze toelichting op de zienswijze volgen wij het ontwerp weigering omgevingsvergunning. Eerst komt de ruimtelijke onderbouwing aan bod (A), vervolgens de belangenafweging (B), de legeskosten (C) en we sluiten af met conclusies (D).

A. Ruimtelijke onderbouwing

In het Ontwerpbesluit weigering omgevingsvergunning en de daarbij behorende brief aan de aanvrager van 17 juli 2024 is sprake dat op basis van de ruimtelijke onderbouwing, de aanvraag en de daarbij behorende stukken is gebleken dat er sprake is van goede ruimtelijke onderbouwing. Dat is duidelijk niet het geval. Hiervoor zijn meerdere punten aan te voeren, waarvan verschillende ook in de argumentatie van de gemeenteraad voor de weigering verklaring van geen bedenkingen zijn weergegeven. Die argumentatie is terecht en verdient aanvulling. Aan het College de vraag om in de reactienota deze argumentatie te onderschrijven.

Hieronder verschillende punten.

A 1.a Ruimtelijke onderbouwing aanvrager en toetsing College falen

De ruimtelijke onderbouwing (punt 20 van de documenten bij het ontwerpbesluit) bevat een scala aan feitelijk onjuistheden, discutabele weergaven en punten, die vragen oproepen. In de bijgevoegde versie van de ruimtelijke onderbouwing zijn ze kort via opmerkingen in het document weergegeven (Zie **Bijlage 0**). De opmerkingen staan op naam van 5.1.2e, voorzitter van de vereniging Hobama, maar ze zijn bedoeld als opmerkingen van de vereniging Hobama. In de reactienota op deze zienswijze zien wij graag stuk voor stuk

gemotiveerd de beoordeling van het College terug van genoemde onjuistheden, discutabele weergaven en punten, die vragen oproepen.

Het scala aan opmerkingen is zodanig, dat kan worden vastgesteld:

- dat de beoordeling van de ruimtelijke onderbouwing door de gemeente onvoldoende is gebeurd en onvoldoende is getoetst;
- dat de aanvrager onderwerpen onjuist weergeeft;
- dat de aanvrager onderwerpen mooier voorstelt dan de werkelijkheid;
- dat de aanvrager van verkeerde uitgangspunten uitgaat (met name bij landschappelijke inpassing en ontwikkeling bestaande ecologische verbindingszone).

Conclusie: *Het falen van vele onderdelen in de ruimtelijke onderbouwing zonnepark Bekenschot V6 1-2023 is reden om op ruimtelijke gronden de aanvraag af te wijzen.*

A 2 Voorwaarden en toetsing gemeentelijk Bestemmingsplan achterwege gebleven

Het College heeft aantoonbaar geen toetsing uitgevoerd aan voorwaarden uit het Bestemmingsplan buitengebied Lochem. Er wordt noch in het raadsvoorstel voor het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen noch in de toelichting op het raadsvoorstel aan gerefereerd. Dit is onzorgvuldig en alleen al een argument om het ontwerpbesluit weigering omgevingsvergunning aan te passen.

A 2.1. Het College heeft geen vereiste Nee/Tenzij-toets uitgevoerd die moet plaatsvinden omdat project ligt in een ecologische verbindingszone (voorheen EHS). (Zie hiervoor het schema toetsing "Ruimtelijke ingrepen in de EHS, bijlage uit het bestemmingplan buitengebied Lochem).

A 2.2. Onderzoek door het College moet plaatsvinden en uitwijzen of er alternatieven zijn en of het project van doorslaggevend maatschappelijk belang is. Die onderzoeken zijn in beide gevallen niet gebeurd. Wel is in de toelichting op het raadsvoorstel voor de vergadering van 8 april een belangenafweging opgenomen. Onder punt 3 gaan we uitgebreider op deze belangenafweging in. De belangenafweging van het College komt tot een onjuiste conclusie.

A 2.3 Het College heeft geen (verplicht) onderzoek gedaan naar locatie-alternatieven incl. alternatieven voor het bereiken van de beoogde doelstellingen n.l. opwekken van zonne-energie in de gemeente bijvoorbeeld door middel van zon-op-dak. Het is aan het College dit te onderzoeken. Dat onderzoek zou hebben uitgewezen, dat de gemeente Lochem ruim voldoet aan de doelstellingen voor het opwekken van energie. Deels door grootschalige zonneparken, maar vooral door zon-op-dak. De potentie voor zon-op-dak in Lochem is voor de toekomst groot. (Zie bijlage 1 cijfers CBS/RVO voor zon-op-dak)

A 2.4 Ook al is zonne-energie belangrijk voor de energietransitie, het zonnepark Bekenschot als zodanig voldoet niet aan de voorwaarde van doorslaggevend maatschappelijk belang. (Zie hiervoor onder punt 3 belangenafweging).

Conclusie : *Voorwaarden en toetsing gemeentelijk Bestemmingsplan is achterwege gebleven. De genoemde voorwaarden zijn niet nagevolgd, wat een argument op ruimtelijke gronden is om de aanvraag af te wijzen en een argument om een ontwerpbesluit weigering omgevingsvergunning af te geven.*

Lochem voldoet aan de doelstellingen voor het opwekken van groene energie. De potentie van energiewinning via zon-op-dak is groot.

A 3 Voorwaarden en toetsing Omgevingsverordening provincie en Ontwerpregels provincie

De Omgevingsverordening vereist ten aanzien van zonneparken in het buitengebied dat met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik rekening wordt gehouden met 6 voorwaarden. Rekening houden veronderstelt zorgvuldig onderzoek en motivatie. Dat is door de provincie en door het College niet gedaan.

Hieronder de 6 voorwaarden met daarachter een korte reactie. Die reactie bij elke voorwaarde geeft weer dat niet aan die voorwaarde wordt voldaan.

A 3.1 Bijdrage lokale energie nihil

De bijdrage van zonne-energie aan de lokale energiebehoefte. Reactie: die bijdrage is nihil. De opgewekte stroom wordt geleverd aan het onderstation in Borculo (gemeente Berkelland) en gaat vervolgens het landelijk net op.

A 3.2 Zon op dak succes, zonneparken niet nodig

De mogelijkheden om binnen het stedelijk gebied en op daken van gebouwen in die behoefte te voorzien. Reactie: de mogelijkheden zijn groot, zie het succes van zon op dak en de potentie daarvoor in de gemeente Lochem (Bijlage 1 cijfers CBS/RVO over zon op dak). Het succes is zo groot dat aan de gemeentelijke doelstellingen voor groene stroomopwekking meer dan voldaan is. Bekenschot is hierdoor niet meer nodig. Hiermee is geen rekening gehouden.

A 3.3 Ruimtelijke kwaliteit niet onderzocht

De gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit van gebieden of locaties waar zonneparken mogelijk zijn en de wijze waarop deze kwaliteit behouden of blijvend versterkt kan worden. Reactie: Deze voorwaarde is niet onderzocht. Het onderzoek en advies van N+L Landschapsonwerpers (Bijlage 7) en het advies van hydroloog-ecoloog 5.1.2e (Bijlage 3) geven onomstotelijk aan dat de kwaliteit wordt aangetast wat betreft het landschap en de ecologie. Ook is het plan in strijd met het lange termijn beheerplan Stelkampsveld.

A 3.4 Samenhang landschap doorbroken

De samenhang met het landschap is een belangrijk punt. Reactie: die samenhang wordt doorbroken. Het is in strijd met het Landschapsonontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente. Zie ook het advies van N+L Landschapsonwerpers (bijlage 7).

De conclusie van N + L Landschapsonwerpers meldt onder meer: *'Gesteld moet worden dat de voorgestelde landschappelijke inpassing op geen enkele manier op den duur een meerwaarde kan zijn voor het gebied. Er worden structuren voorgesteld die geen enkele verbinding hebben met het plangebied.....Het is niet logisch en landschappelijk verantwoord om op deze locatie een plan doorgang te laten vinden, dat dusdanig in strijd is aan het gestelde beleid.'*

Deze conclusies laten aan duidelijkheid niets te wensen over.

A 3.5 Nadelige consequentie nestcongestie

De consequenties voor het elektriciteitsnet. Reactie: In de toelichting op het raadsvoorstel van 8 april 2024 schrijft het College dat er geen gevolgen zijn voor het elektriciteitsnet. Die consequenties zijner wel degelijk. Zie de bijlage 2 de zienswijze van 5.1.2e, deskundige op het gebied van elektriciteitsvoorziening. In 't kort zijn constatering: enerzijds

beperkt de aanleg van een zonnepark de toegang van andere energiegebruikers tot het inmiddels overvolle elektriciteitsnet. Anderzijds zorgt een zonnepark door instabiele weers- en zoninvloeden voor oncontroleerbare schommelingen in de netspanning en/of de frequentie. Het gevolg is dat vanwege de te hoge spanning PV-systemen op lager niveau automatisch uitschakelen.

A 3.6 Grondgebruik moet landbouw blijven

Het huidige grondgebruik. Reactie: het College overweegt om de grond in gebruik te geven voor de aanleg van een industriële installatie. De grond is nu in gebruik als landbouwgrond en past bij het coulissenlandschap. De grond moet daartoe in gebruik blijven. Ook in het kader van de transitie in de landbouw is dat noodzakelijk. In de toelichting op de verscherpte zonneladder onderstreept het kabinet die noodzaak. Bovendien doet een zeer grote industriële installatie midden in het landschap daar afbreuk aan en verrommelt het landschap, is ook het oordeel . Het oordeel van 5.1.2e in zijn tijd als ig Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving. Hij bracht er toen een advies over uit. 5.1.2e 5.1.2e "Er dreigt een confetti aan windmolens en zonneparken te ontstaan." Windmolens moeten volgens 5.1.2e op Radio Oost. Ze moeten zoveel mogelijk op zee en zonnepanelen uitsluitend op daken. Zijn belangrijkste motie: het tegengaan van verrommeling tegen te gaan

A 3.7 Aanvraag onjuist over zes voorwaarden

In de ruimtelijke onderbouwing door de aanvrager worden de zes voorwaarden uit de Omgevingsverordening wel genoemd en wordt gesteld dat daaraan wordt voldaan, maar dat is onjuist gemotiveerd en niet uitgewerkt. Zo wordt niet op de eerste twee voorwaarden ingegaan, wordt onterecht gesproken van landschappelijke versterking, wordt voorbijgegaan aan de noodzaak om landbouwgrond te ontzien en aan de verrommeling en worden de consequenties voor het elektriciteitsnet afgedaan door te wijzen op de aansluiting van het zonnepark op het onderstation van Borculo.

Conclusie : *Het College heeft deze zes voorwaarden van de Omgevingsverordening provincie en de Ontwerpregels provincie niet geanalyseerd. Evenmin is dat door de provincie gedaan.*

Aangezien niet is voldaan aan de zes voorwaarden uit de Omgevingsverordening en ze ook niet zijn getoetst moet het College op ruimtelijke gronden de aanvraag afwijzen.

A 4 Geen toetsing vanwege Nationaal Landschap

Vanwege de kwalificatie van het Bekenschot gebied als Nationaal Landschap had het College ook een Ja/mits of Nee/tenzij toets moeten uitvoeren aan de hand van de Kernkwaliteiten van het gebied en Ontwikkelingsdoelstellingen van het gebied Beekvliet-Barchemse Veengoot. Ook deze toetsing is achterwege gebleven en reden om de aanvraag af te wijzen.

Conclusie: *Er heeft geen voorgeschreven toetsing aan de voorwaarden van het Nationaal Landschap plaats gevonden.*

A 5 Aanvraag voldoet niet aan beleidskader zonne-energie

Het beleidskader zonne-energie van de gemeente uit 2018 is achterhaald en buiten werking gesteld. Zelfs als de voorwaarden nog van toepassing zouden zijn, voldoet het plan niet aan

die voorwaarden. Achter elke voorwaarden staat steeds een korte reactie, die aangeeft dat niet aan de voorwaarde is voldaan.

- Maximale grootte van 16 hectare. Reactie: Indien het in de aanvraag genoemde olifantsgras wordt meegenomen wordt de 16 ha overschreden met 1,5 ha.
- Goede landschappelijke inpassing met robuuste maatvoering en uitstraling. Reactie: zie het punt onder 1.f.1 Onjuiste landschappelijke inrichting. Van de voorwaarde robuustheid is geen sprake. Dat geeft onomstotelijk aan dat geen sprake is goede inpassing en robuuste maatvoering en uitstralen. Zie ook bijlage 5 met de opmerkingen/aanbevelingen van 5.1.2e, projectmanager biodiversiteit en beleid Wageningen Environmental Research over voorwaarden inrichting, beheer en biodiversiteit zonnepark Bekenschot. Daar voldoet de landschappelijke inrichting en het beheer absoluut niet aan.
- Beheerst ontwikkelen van grootschalige zonnenvelden voor lokale productie. Reactie: De stroomopbrengst van het zonnepark is niet bestemd voor lokale productie. De stroom gaat naar het landelijk net.
- Een integer inspraak proces om draagvlak te creëren. Reactie: het tegendeel is gebeurd. Zie hiervoor punt A 7.
- Behoorlijke financiële participatie. Reactie: de financiële participatie is een fractie van de in het Klimaatakkoord gewenste participatie van 50 procent. Het is ook een fooi vergeleken met de rendementen die de aanvrager en de grondeigenaar behalen.

De aanvrager stelt in de ruimtelijke onderbouwing dat aan de voorwaarden uit het beleidskader is voldaan. Het tegendeel is waar. Ook om die reden behoort het College de aanvraag af te wijzen.

Conclusie: *De aanvraag voldoet niet aan voorwaarden uit het beleidskader zonne-energie.*

A 6 Onjuiste landschappelijke inrichting (1)

De landschappelijke inrichting, beplanting en beheer zoals voorgesteld door de aanvrager faalt. Onterecht hebben de aanvrager en ook het College in zijn beoordeling het klein kampenlandschap en een 19^e-eeuwse ontginning als uitgangspunt genomen. Dat is onjuist. Conform het Landschapsonontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente is Bekenschot een 20ste-eeuwse heide- en veenontginning, oftewel een jonge ontginning. Het merkwaardige is dat de de aanvrager in haar ruimtelijke onderbouwing als het College in haar toelichting op het raadsvoorstel voor 8 april bestempelen het gebied als een jonge ontginning, maar ze knopen er de verkeerde voorwaarden aan vast.

Het LOP schrijft voor dat Bekenschot als 20ste eeuwse heide- en veenontgintangent een open gebied moet blijven. Die samenhang wordt doorbroken en de structuur aangetast, als er een groot zonnepark in het gebied wordt gelegd. (Zie bijlage 6 advies N+L Landschapsonontwerpers).

Conclusie: *De conclusie kan geen andere zijn dan dat het College met toestemmen van de aanvraag indruist tegen zijn eigen landschapsbeleid. Ook om die ruimtelijke grond dient het College de aanvraag af te wijzen.*

A 6.1 Onjuiste landschappelijke inrichting (2)

Los hiervan is op de voorgestelde landschappelijke inrichting het nodige aan te merken.

- de inrichting voldoet niet aan de voorwaarde voor een robuuste beplanting. Spillen van 50 tot 80 centimeter kunnen niet als robuust worden aangemerkt.
- De struweelhagen worden steeds na een aantal jaren afgezet. Het betekent dat omwonenden permanent zicht houden op het zonnepark, terwijl hen wordt voorgehouden dat dat niet het geval is.
- In de aanvraag van 2020 was hulst opgenomen als een van de aan te planten struiken. Uiterekend deze enige groenblijvende struik, opgenomen in de keuzelijst van de gemeente, is nu in het inrichtingsplan achterwege gebleven.
- voorgespiegeld wordt dat de struweelhagen en bomenrijen door hun breedte en omvang robuust zijn. Dat is onjuist. Dat geldt ook voor het voorgestelde beheer en effect van kruidenrijk grasland (Bijlage 5, WUR/Alterra richtlijnen robuustheid en beheer).
- om het zicht op het hekwerk te beperken worden klimplanten voorgesteld (lathyrus). In het najaar, winter en een deel van het voorjaar zorgt dat voor de aanblik van dode plantenresten.
- gezien de negatieve ervaringen rond de landschappelijke inrichting met eerder door de aanvrager aangelegde zonneparken in de gemeente en het ontbreken van adequaat toezicht hoort een duidelijk sanctiebeleid met sancties onderdeel uit te maken van de landschappelijke voorstellen.
- meer dan merkwaardig is een niet tot de aanvraag behorende afspraak tussen de aanvrager met de grondeigenaar dat hij olifantsgras in een strook rond het zonnepark zal plaatsen om het zicht op het zonnepark te ontnemen. Een niet tot de aanvraag behorend element heeft niets met de aanvraag te maken en moet genegeerd worden. Ook omdat het exotische gewas volstrekt in tegenspraak is met de landschappelijke inrichting, die streekgebonden beplanting voorschrijft.

Conclusie: *De aanvraag is in strijd met het landschapsbeleid (LOP) van de gemeente. Doorbreken van de samenhang van het landschap is niet geoorloofd. Bovendien mankeert er het nodige aan de landschappelijke inrichting. Het College moet de aanvraag om beide redenen afwijzen en dit ook opnemen in het ontwerp weigering omgevingsvergunning.*

A 7 Ecologische verbindingszone en kruiden/bloemrijk grasland

Hoog wordt in de aanvraag opgegeven over de inrichting van de ecologische verbindingszone als voorwaarde om het project te realiseren. Voorbij gegaan wordt aan het feit, dat ook zonder de aanleg van een zonnepark het mogelijk is voor de grondeigenaar om zo'n zone in te richten ondersteund door provinciale subsidies.

De inrichting omvat in het kort het graven van vijf poelen (waarom vijf?), het afgraven van ca 2 ha toplaag, het afgraven van een oever en het inzaaien met kruidenrijk grasland. Een en ander gebaseerd op de provinciale modellen kamsalamander en vuurvlieder. Daarnaast worden de percelen, waar het zonnepark vereist ook ingezaaid met kruiden- en bloemrijk grasland en beheerd door schapen.

Grote vraagtekens zijn te zetten bij de wijze waarop de provincie beoordeelt of van ecologische verbetering sprake is afgezet tegen de vestiging van een industrieel complex in een Groene Ontwikkelingszone. De zogeheten rekenmethode, die hier wordt toegepast is onjuist en niet geval en leidt tot een schadelijke ontwikkeling in de Groene Ontwikkelingszone. Daarnaast is het hoogst twijfelachtig of de veronderstelde ecologische

winst wordt behaald. Het College negeert beide punten, terwijl afwijzing vanwege een of beide punten op zijn plaats is.

A 7.1 Geen ecologische winst

Ecologen van de provincie hebben in de beoordeling van de aanvraag vanuit ecologisch oogpunt de aanvraag afwijzend beoordeeld: een no-go (zie bijlage 4). Hydroloog/ecoloog prof. 5.1.2e geeft in een advies aan Hobama (zie bijlage 3) overduidelijk aan dat de verwachtingen zeer laag tot nihil zijn. De maatregelen die het waterschap adviseert zullen onvoldoende werken, toont hij aan. Als conclusie schrijft hij:

- Op basis van de mij beschikbare informatie concludeer ik dat de poelen naar een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid in sommige jaren langdurig zullen droogvallen (NB en dus ook niet het beoogde succes met de vestiging van amfibieën zal bewerkstelligen ook niet als er een klein beetje water in komt te staan, waarin blauwalg funest zal zijn);
- De beheertypen N11.01, N12.02, N12.03 en N12.05 zijn ten onrechte opgevoerd in het rekenmodel van de provincie; (NB omdat de graslanden niet zullen groeien zoals verwacht)
- Van een schraalgrasland en van een bloemrijk grasland met de kenmerkende soorten van Bij12, dan wel de soorten van LabelTien (NB het bureau dat de landschapsinrichting heeft opgesteld), zal niets terechtkomen ten gevolge van de hoge voedselrijkdom van de bouwvoor en het ongunstige bodemvochtregime onder en vlak bij de zonnepanelen.

Het College mag dit deskundige advies en de afwijzing door de provinciale ecologen niet negeren in zijn beoordeling van de aanvraag.

A 7.2 Onjuiste rekenmethodiek provincie

Het project Bekenschot is een van de eersten waar de provincie een rekenmethodiek hanteert om te bepalen of een ontwikkeling in een Groene Ontwikkelingszone kan en mag. Deze methodiek is hoogst omstreden en laakbaar. Ze blijkt niet te zijn gevalideerd en ook niet eerst toegepast op reeds gerealiseerde zonneparken. Bovendien blijkt uit berekeningen van Hobama dat paden tussen zonnepanelen veel te ruim gemeten zijn (ca 2 m i.p.v. 2,5 m), het effect van beschaduwing te ruim bemeten is (door een andere opstelling van 40 procent van de panelen) en een bestaande sloot wordt als verbetering meegerekend. Al met al komt de berekening dan negatief uit. Het advies van 5.1.2e (zie hierboven) sluit hierbij aan.

Het College mag en moet deze rekenmethode naast zich neerleggen en naast andere overwegingen (doorbreken samenhang, niet volgens het LOP en andere natuur/landschapspunten) de aanvraag afwijzen.

A 7.3 Kanttekeningen provinciaal advies

De provincie heeft in mei 2023 een rommelig advies uitgebracht over de aanvraag. Bij dat advies zijn de nodige kanttekeningen te plaatsen. Het belangrijkste argument om positief te adviseren was de bijdrage die de aanvraag heeft voor de energietransitie, maar dat argument is niet meer van kracht (zie het punt belangenafweging verderop in deze zienswijze). Daarnaast had het advies betrekking op een versie van de aanvraag, die 18,2 ha omvatte i.p.v. 16 ha in de uiteindelijke aanvraag. In de uiteindelijke versie is 40 procent van het planoppervlak gehergroepeerd en van noord-zuid naar oost-westopstelling verplaatst en zijn paneelrijen tegen elkaar gezet waardoor een breedte van 14,5 meter overspanning

ontstaat met nog minder zonlicht en regenwater onder de panelen. In dit deel van de installatie is de afdekking ca. 85 procent. WUR/TNO en RIVM noemen 50 procent en meer als risicovol voor de bodem.

Vanwege deze wijzigingen heeft Hobama de provincie gevraagd om een nieuw provinciaal advies. Die vraag is niet gehonoreerd. Volgens de provincie zal er na aanpassingen op advies van het waterschap voldoende water in de poelen komen te staan. Hydroloog/ecoloog

5.1.2e bestrijdt dat.

Kortom voldoende reden dat het College het provinciaal advies negeert.

Conclusie. *Het behalen van natuur/ecologische winst is betrekkelijk c.q. zeer twijfelachtig. De provincie hanteert daarnaast een discutabele rekenmethodiek en bij het provinciaal advies zijn de nodige kanttekeningen te plaatsen. Het College moet het provinciaal advies niet als argument hanteren om de aanvraag toe te staan.*

A 8 Geen lopende aanvraag, maar nieuwe aanvraag

De aanvraag van 21 december 2023 is een nieuwe aanvraag en geen lopende aanvraag. Om twee redenen: vanwege veel ingrijpende wijzigingen en omdat de raad in de vergadering van 21 september 2020 bij de teruggave van de toenmalige aanvraag geen specifieke aanwijzingen heeft gegeven. Als nieuwe aanvraag valt ze onder het moratorium van 24 augustus 2021 van de raad dat van kracht is voor nieuwe aanvragen zon en wind. Daarbij worden geen nieuwe aanvragen in behandeling genomen. Nieuwe aanvragen zullen moeten voldoen aan nieuw te formuleren beleid voor zon en wind.

De vereniging onderschrijft dat argument in het raadsbesluit van 8 juli met de argumentatie om de vvgb af te wijzen. Hobama vindt dat de passage in het raadsbesluit aanvulling behoeft en verzoekt het College om de argumentatie van de raad, maar ook de onderstaande aanvulling daarop over te nemen.

A 8.1 Reden 1: veel ingrijpende wijzigingen

Er zijn dusdanig veel en grotendeels ingrijpende wijzigingen aangebracht dan in het raadsbesluit van 8 juli genoemd, dat niet meer van een lopende aanvraag voor het plan kan worden gesproken.

- Ca. de helft van het oorspronkelijk planoppervlak is qua vorm en ligging veranderd en honderden meters verschoven vanaf Doktersdijk in Z-W richting tegen de Oude 5.1.2e aan.
- Oorspronkelijk lag ca 50 % van het project in de groene ontwikkelingszone/ ecologische verbindingszone, nu ca 95%.
- De strook “nieuwe natuur” is naar het zuiden verplaatst langs een bestaande sloot.
- Ca. 40 procent van de panelen staat nu in de ecologisch ongunstiger oost-west-opstelling in plaats van de zuid-noord opstelling. Bovendien zijn hier dubbele paneelrijen voorzien met een breedte van 14,5m (incl. een smalle lichtstrook) in plaats van ca 7 m brede rijen.
- De afstand tussen de paneelrijen en daarmee de breedte van de grasstroken blijkt sterk verkleind met een veel te hoge bodemafdekking met negatieve gevolgen voor de bodem. Van ruim 2,50 m naar ca. 2,00 m in het oost-west deel en ca 2,10-2,20 in het noord-zuid deel.

- De bodembedekkingsgraad verslechtert binnen het oost-west deel tot ca 80-85% en ca. 75 % in de noord-zuid opstelling. Dat is ver boven de grens van 50% waarboven de situatie volgens TNO/WUR tot een ecologische hoog risico leidt.
- De groep bewoners rond het zonnepark die het dichtst bij het zonnepark zouden komen te wonen is sterk veranderd. Bovendien zijn er meer woningen die dicht bij het zonnepark komen te liggen.
- Het landschap inpassingsplan is sterk gewijzigd en met andersoortige beplanting en andere plaatsing.
- Invulling van de evz is totaal anders met meer poelen (vijf stuks) en een “natuurlijke oever”.
- Er is een wildgang toegevoegd, die overigens veel te smal is.
- Hekken blokkeren over een grotere breedte de evz en worden van schrikdraad voorzien.
- De toegangsweg is verplaatst.

Al deze wijzigingen op zich zijn overtuigend dat het een nieuw plan is.

A 8.2 Reden 2: Raad heeft geen aanwijzingen gegeven

Een tweede aspect is of de raad bij haar besluit op 21 september 2020 opdracht voor bepaalde specifieke aanwijzingen heeft gegeven. Dat is niet het geval, zoals uit het raadsbesluit en de discussie daarover blijkt. Verwezen wordt naar het raadsmemo van 1 september met daarin een keuze van twee routes. De raad heeft gekozen voor de route *“De raad geeft het voorstel terug aan het college, zodat het college het aanpaste plan opnieuw kan toetsten aan het beleidskader zonne-energie en het advies van provincie. Daarna volgt een aanpast voorstel voor de raad.”* Dat is geen duidelijke aanwijzing, maar een normale procedure.

Met de beste wil van de wereld kan dit niet worden beschouwd als de duidelijke aanwijzing voor bepaalde aanpassingen. Specifieke aanpassingen door het bevoegd gezag zijn nodig om een aanvraag waarin ingrijpende wijzigingen zijn aangebracht nog steeds te bestempelen als een lopende aanvraag. Dat is dus niet gebeurd en daardoor is de nu ingediende aanvraag een nieuwe.

A 8.3 Juridisch advies aan gemeenteraad is onvolledig

In dit kader is ook juridisch advies van Sieben & Lont over de kwestie lopende of nieuwe aanvraag aan de raad van belang. De vraagstelling aan Sieben & Lont was beperkt. Dat advies beperkt zich tot een procedurele beoordeling en tot de vraag of er sinds 2020 aanpassingen kunnen en mogen plaatsvinden. Het antwoord op het laatste is (uiteraard) ja. Echter als het ingrijpende wijzigingen zijn is, is het een nieuwe aanvraag, tenzij het bevoegd gezag specifieke aanwijzingen heeft gegeven. Dat is overigens niet het geval. In de aanvraag voor het advies is hiernaar niet gevraagd en er is ook geen advies afgegeven over het tweede belangrijke punt, dat de raad geen specifieke aanpassingen heeft gevraagd.

Conclusie : *Er is geen sprake van een lopende aanvraag, maar van een nieuwe aanvraag, die onder het moratorium van de gemeente voor aanvragen voor grootschalige zonneparken valt. Er zijn ingrijpende wijzigingen in de aanvraag aangebracht en de gemeenteraad heeft geen specifieke aanwijzingen gegeven om de aanvraag aan te passen.*

A 9 Falende inspraak en participatie

Van meet af aan is geen sprake geweest van zorgvuldige participatie in de vorm van vroegtijdig informeren, adviseren, participatie en financiële participatie zoals weergegeven in het Beleidskader Zonne-energie van 2018. De intentie die uit de voorwaarden spreekt is in de praktijk zeker niet verwezenlijkt. Terecht voert de gemeenteraad in haar argumentatie voor de weigering van de vvgb aan dat de aanvraag niet voldoet aan zorgvuldige participatie, dat dit een gegronde reden is voor weigering conform het Beleidskader Zonne-energie, dat de participatie niet is verbeterd ten opzichte van de oorspronkelijke aanvraag en dat draagvlak ontbreekt. Ho **5.1.2e** onderschrijft dit en verzoekt het College om onderstaande punten in het ontwerpbesluit op te nemen.

A 9.1 Beoordeling beperkt tot vinkjes zetten

Er heeft geen inhoudelijke beoordeling plaats gevonden van de inspraak en participatie. Hoe het College tot de slotsom komt dat deze participatie goed is uitgevoerd, is een compleet raadsel. In de beoordeling sec is gekeken naar elementen die bij de voorwaarden genoemd zijn, zoals het houden van informatiebijeenkomsten en het persoonlijk benaderen en informeren van de burens door de grondeigenaar c.q. initiatiefnemer. Omdat nergens blijkt wordt gegeven van een inhoudelijke toets van de voorwaarden, kan het niet anders zijn of bij de beoordeling is het College afgegaan op de door de aanvrager aangedragen informatie dan wel dat er volstaan is met 'vinkjes zetten': zijn er informatiebijeenkomsten geweest, mooi een vinkje. Kortom het College is duidelijk tekortgeschoten bij de beoordeling.

A 9.2 Manipulatie en voor het blok gezet door aanvrager

Tijdens de Politieke Avonden voorafgaand aan de behandeling van het raadsvoorstel op 8 april hebben omwonenden duidelijk gemaakt dat zij zich voor het blok gezet voelen, geïntimideerd en niet gehoord. Bovendien is sprake van manipulatie van verslaggeving, zoals ook blijkt uit de brief die Hobama aan de aanvrager heeft verzonden over het falende verslag. Deze brief zit bij de stukken ingediend bij de projectaanvraag en spreekt voor zich.

Het is een voortzetting van manipulatie die eerder duidelijk is aangetoond. Voorafgaand aan het indienen van het eerste plan in 2020 heeft de grondeigenaar gesprekken met een aantal omwonenden (niet alle) gevoerd en daar verslag van gedaan. Dit verslag was een stelselmatige onjuiste weergave van die gesprekken met kennelijk de intentie om hen te laten zeggen dat zij voor of op z'n minst niet tegen het toen aangevraagd project waren. De vereniging Hobama heeft toentertijd bij de omwonenden gecheckt wat zij werkelijk hebben aangevoerd. Dat bleek het tegengestelde. Aan de gemeenteraad is dat in een nota met tekst en uitleg toegestuurd. Kortom bij de beoordeling is dit punt manipulatie niet meegenomen.

A 9.3 De financiële participatie ver onder de maat

De financiële participatie is ver bezijden de 50 % participatie die in het Klimaatakkoord wordt voorgesteld en ook in de Kamerbrief van 27 oktober 2023 nog eens is herhaald. De nu gedane financiële participatie steekt hier armetierig bij af, ook afgemeten aan de hoge verdiensten die de aanvrager en de grondeigenaar aan het project overhouden. Bovendien is een deel van die participatie (het zonnepanelen delen) ook nog eens in het voordeel van de financiering van het project door de aanvrager.

A 9.4 Geen inbreng omwonenden bij uiteindelijke aanvraag

Tekenend voor de mislukte participatie is ook het feit, dat de omwonenden/belanghebbenden niet betrokken zijn bij advisering van de aanvraag zoals deze op 21 december 2023 bij de gemeente is ingediend. Die aanvraag kijkt op meerdere onderdelen duidelijk af van hetgeen

aan de omwonenden/belanghebbenden tijdens de twee informatieronden in de eerste helft van 2022 is voorgeschoteld. Dan gaat het om onder meer de begrenzing, landschappelijke inrichting en plaatsing van een deel van de panelen.

Na de twee informatieronden in 2022 zijn er nog meerdere versies van een aanvraag geweest. Er is geen mogelijkheid geboden aan omwonenden om hierover te adviseren of hun mening kenbaar te maken. Voor hen was het een verrassing dat zij op 27 november 2023 via een brief geïnformeerd werden dat de aanvrager van plan was om een 18 ha groot project uit te voeren, maar dat de gemeente verzocht heeft om er 16 ha van te maken. Over die 18 ha inclusief 3 ha natuurontwikkeling is nimmer met omwonenden/belanghebbenden enig overleg geweest. Ook niet over de verschillende wijzigingen.

Conclusie: *De inspraak en participatie falen. Er heeft geen inhoudelijke beoordeling plaats gevonden; er was en is sprake van manipulatie en voor het blok zetten; financiële participatie stelt nauwelijks iets voor en de uiteindelijke aanvraag is niet aan omwonenden/belanghebbenden voorgelegd.*

B Belangenafweging

In de belangenafweging worden als de twee belangrijkste punten die pleiten voor het honoreren van de aanvraag genoemd: de bijdrage aan de energietransitie en de bijdrage aan de ontwikkeling van natuur. Dit is afgezet tegenover de andere maatschappelijke belangen en de belangen van de omwonenden. Een juiste belangenafweging bij deze aanvraag kan maar tot één conclusie leiden: de aanvraag moet worden afgewezen. Hobama roept het College op om dat oordeel te onderschrijven, zoals de gemeenteraad ook doet.

B 1 Onduidelijkheid procedure belangenafweging.

Hoe die belangenafweging heeft plaats gevonden, wie erbij betrokken waren en wat de criteria waren is onbekend. Noch de omwonenden, nog een vereniging met 180 leden als Hobama, noch Contact Barchem, noch Mooi Lochem, noch de terrein beherende organisaties enz. zijn op enigerlei wijze betrokken geweest bij die belangenafweging.

B 2 Geen inbreng omwonenden bij uiteindelijke aanvraag; financiële participatie faalt

De conclusie van het College is onjuist dat belanghebbenden voldoende gelegenheid hebben gehad om mee te denken bij de ontwikkeling van het plan. Op de eerste plaats moet worden vastgesteld dat de aanvraag zoals deze op 21 december 2023 is ingediend niet met omwonenden en belanghebbenden is besproken en dat deze aanzienlijk afwijkt van hetgeen in februari en juni 2023 aan hen is voorgelegd.

Zoals hierboven ook bij A 9.4 aangegeven is van dat meedenken en van aanpassingen weinig tot niets terecht gekomen. De financiële participatie kan hooguit als een fooi worden omschreven. Ze voldoet zeker niet aan de aanbeveling uit het Klimaatakkoord en uit de intentie uit het Beleidskader Zonne-energie.

Hoe komen de belangenafwegers erbij dat omwonenden en belanghebbenden waar mogelijk voldoende gelegenheid hebben gehad om mee te denken bij de ontwikkeling van het plan? Neem onze eigen ervaringen. Als vereniging met 180 leden, die opkomt voor het behoud van landelijk Barchem, zijn wij een erkende belanghebbende. Voor de informatiebijeenkomst van februari 2022 hebben wij een uitnodiging ontvangen en zijn we aanwezig geweest. Daarbij hebben we voorstellen gedaan om samen met de aanvrager een draagvlakonderzoek uit te voeren, om – als onverhoopt het plan door zou gaan – dit in ieder geval met dezelfde maatregelen door te voeren als bij het zonnepark de Kwekerij in Hengelo Gld en om Op onze brief is door TPSolar niets uitgedaan op de bevestiging na dat de brief is

binnengekomen. Voor de tweede informatiebijeenkomst is Hobama bewust niet uitgenodigd, zoals in die bijeenkomst aan de aanwezigen is gemeld.

B 3 Geen bijdrage energietransitie

Als een van de twee doorslaggevende argumenten in de belangenafweging wordt de bijdrage aan de energietransitie genoemd. Ongetwijfeld is de bijdrage voor de energietransitie in de gemeente Lochem bedoeld. Lokaal gezien is die bijdrage nihil. De stroom wordt aan het landelijk net geleverd, zonder dat de inwoners profiteren. Nergens staat in de doelstellingen dat de gemeente Lochem op deze wijze de doelstelling voor de energietransitie wil invullen.

De gemeente Lochem heeft doelstellingen voor groene stroom. Vastgesteld kan worden dat die doelstellingen ruimschoots worden behaald via met name zon op dak, dat de potentie daarvoor nog zeer groot is en dat zonneparken op landbouwgrond niet nodig zijn.

B 4 Inzichten veranderd: niet op landbouwgrond

De gemeenteraad geeft terecht in haar argumentatie om de afgifte van een vvgb te weigeren aan dat de inzichten over zon op land zijn veranderd. Het College heeft gezien zijn stellingname niet geanticipeerd op die veranderde inzichten.

In de toelichting van het College op het raadsvoorstel voor de vergadering van 8 april (vvgb Bekenschot) staat dat de politieke visie ten aanzien van zonneparken op landbouwgrond aan het veranderen is. Dat is een onjuiste voorstelling van zaken. De visie is niet aan het veranderen, maar ze is al veranderd. In de Zonnebrief van toenmalig minister [5.1.2e](#) (Klimaat en Energie) van 6 juli 2023 (in samenspraak met de minister van RVO) is aangegeven dat Kabinet en medeoverheden hebben afgesproken dat zij landbouw- en natuurgronden zo veel mogelijk vrijwaren van zon-PV. In de Kamerbrief van 26 oktober 2023 is voor die verscherpte Zonneladder de juridische verankering per 1 januari 2024 weergegeven.

Dat die juridische verankering in Lochem nog niet heeft plaats gevonden is een nalatigheid, die niets afdoet aan het feit, dat het kabinet en mede-overheden hebben afgesproken dat zij landbouw- en natuurgronden vrijwaren van zon-PV. Dit was ruimschoots bekend voorafgaand aan de indiening van de aanvraag op 21 december 2024. Het College had dit gegeven in zijn belangenafweging van de aanvraag moeten meenemen en heeft dit verzuimd.

B 5 Gunstige invloed natuur is beperkt en twijfelachtig

In de belangenafweging wordt de gunstige invloed op natuurgebieden en de ontwikkeling van natuur als tweede belangrijkste doorslaggevende element genoemd. Die gunstige invloed is er, maar moet niet overdreven worden. Er zijn grote twijfels of de beoogde ecologische effecten behaald zullen worden (zie bijlage 4, advies [5.1.2e](#)).

B 5.1 Gunstige invloed natuur kan ook anders

Buiten beschouwing in de belangenafweging wordt gelaten dat die gunstige invloed ook zonder een ingrijpende afwijking van het bestemmingsplan kan worden gerealiseerd. De grondeigenaar kan de strook van 3 ha, die grotendeels nu al niet voor landbouw in gebruik is, met subsidie van de provincie inrichten.

B 6 Belang landschap genegeerd

Er is meer dan natuur. In de belangenafweging wordt volstrekt voorbijgegaan wordt aan de landschappelijke impact van de aanvraag. Het College bestempelt nota bene in zijn coalitie-

akkoord het landschap als 'het belangrijkste kapitaal van Lochem.' Zelfs los van het feit, dat het College – en ook de provincie - in strijd met zijn eigen landschapsbeleid (LOP) en het beleid voor het Nationaal Landschap handelt, zijn het in stand houden van het landschap en voorkomen dat het dusdanig wordt aangetast ook doorslaggevende overwegingen in de belangenafweging.

B 7 Meer negatieve aspecten

Er zijn meer aspecten die in de belangenafweging moeten worden meegenomen zoals de gevolgen voor de netcongestie (die zijn er wel degelijk) en het landschapsinrichtingsplan dat faalt. Het voorspiegelt een robuustheid die niet wordt gerealiseerd. Aantoonbaar is dat wat in het plan op papier komt te staan in de praktijk faalt. Zie het zonnepark Berkelweide in Lochem. Voorts zijn er gereede twijfels over het effect van maatregelen in de evz.

B 8 Alleen aanvrager en grondeigenaar profiteren

Wie profiteert er nu eigenlijk? Feitelijk alleen de aanvrager en de grondeigenaar. Verder hebben Lochem en haar inwoners er geen belang bij, of het zou moeten zijn dat het 'oude denken' over de wijze van invullen van de energietransitie nog een rol moet spelen. Ons antwoord op het laatste is nee, want het 'nieuwe denken' kan de transitie wel degelijk voortstuwen.

De slotsom kan geen andere zijn dan dat de belangenafweging faalt.

Conclusie: *De belangenafweging is onjuist. Een juiste belangenafweging kan maar tot één conclusie komen: de aanvraag niet worden afgewezen, omdat de bijdrage aan de energietransitie voor de Lochemse doelstellingen nihil is; de inspraak en participatie heeft gefaald; het belang van landschap is genegeerd; de winst voor de natuur gering en twijfelachtig is; alleen de aanvrager en grondeigenaren profiteren enz. Meer van voldoende punten om het belang van de omwonenden en maatschappelijke belangen de doorslag te geven.*

C Legeskosten

De legeskosten zijn te laag opgegeven. De vastgestelde bouwkosten zijn volgens het ontwerp weigering omgevingsvergunning € 5.1.2f - ex btw wat resulteert in € 5.1.2f aan legesbedrag. Dat kan niet waar zijn. De aanvrager is hardnekkig in het opgeven van veel te lage bouwkosten. Bij de aanvraag voor de omgevingsvergunning op 17 april 2020 was dat ook het geval. Nadat Hobama aan het licht had gebracht dat de opgegeven bouwkosten veel te laag waren, zijn er vragen in de gemeenteraad gesteld en is het opgegeven legesbedrag fors gecorrigeerd. Dit wetende had de gemeente bij de beoordeling van de ingediende aanvraag op 21 december 2023 voor Bekenschot extra kritisch moeten kijken naar de opgegeven bouwkosten en het legesbedrag.

C 1 Opnieuw in de fout met opgave legeskosten

We kunnen vaststellen, dat opnieuw een veel te laag bedrag aan bouwkosten is opgegeven evenals een veel te laag legesbedrag. Wat het exact juiste bedrag voor de bouwkosten voor Bekenschot is, komt uit de stukken niet naar voren. Het kan niet anders dan dat het bedrag veel te laag is opgegeven. Het bedrag wijkt fors af van het eerder door TPSolar opgegeven bedrag voor zonnepark Berkelweide. De bouwkosten voor dit 10 ha grote project werden in september 2021 door TPSolar opgegeven als 5.1.2f euro. Bekenschot betreft een zonnepark van 16 ha met extra kosten voor evz-maatregelen en de aanleg van een 10 kilometer kabel naar het onderstation in Borculo. Bovendien zijn sindsdien bouwkosten gestegen. Zonder de investering in de aanleg van een kabel van 10 km naar het onderstation

in Borculo moeten de bouwkosten tussen de 5.1.2f 5.1.2f euro liggen. Dat komt overeen met inschattingen van het Planbureau voor de Leefomgeving. Kortom het College dient in het ontwerp weigering omgevingsverordening de juiste bedragen voor de bouwkosten en het legesbedrag vast te stellen en aan te passen.

Conclusie : *Aangezien het een herhaling is van het verstrekken van onjuiste informatie over legeskosten moet het College hieraan consequenties verbinden door de omgevingsverordening te weigeren.*

D Conclusies

Tot slot samengevat de belangrijkste tien conclusies. Zij geven in een overweldigend aantal aan waarom het College terecht het ontwerp weigering omgevingsvergunning heeft opgesteld. Aan de motivatie zijn steekhoudende argumenten toegevoegd, die het College blijkens deze zienswijze dient over te nemen om zijn ontwerp weigering omgevingsvergunning kracht bij te zetten. Daarbij hoort ook het onderschrijven van de argumentatie weigering vvgb, die die gemeenteraad over Bekenschot heeft uitgebracht.

1. Alleen al het falen van vele onderdelen in de ruimtelijke onderbouw zonnepark Bekenschot V6 1-2023 is reden om op ruimtelijke gronden de aanvraag af te wijzen. Met een hele serie korte opmerkingen in die ruimtelijke onderbouw van de aanvrager wordt dit aangetoond. In de toelichting is die ruimtelijke onderbouw met opmerkingen meegenomen.
2. Het voldoen aan de voorwaarden van het gemeentelijk Bestemmingsplan is achterwege gebleven. De genoemde voorwaarden zijn niet nagevolgd, wat een argument op ruimtelijke gronden is om de aanvraag af te wijzen en een steekhoudend argument om een ontwerpbesluit weigering omgevingsvergunning af te geven.
3. Het College heeft zelf de zes voorwaarden van de Omgevingsverordening provincie en de Ontwerpregels voor Groene Ontwikkelingszones niet geanalyseerd. Evenmin is dat door de provincie gedaan. De aanvrager heeft die voorwaarden onjuist geïnterpreteerd.
4. Er heeft geen voorgeschreven toetsing aan de voorwaarden van het Nationaal Landschap plaats gevonden.
5. De aanvraag voldoet niet aan voorwaarden uit het beleidskader zonne-energie.
6. De aanvraag is in strijd met het landschapsbeleid (LOP) van de gemeente. Doorbreken van de samenhang van het landschap is niet geoorloofd. Bovendien mankeert er het nodige aan de landschappelijke inrichting. Het College moet de aanvraag om beide redenen afwijzen en dit ook opnemen in het ontwerp weigering omgevingsvergunning.
7. Het behalen van natuur/ecologische winst is betrekkelijk c.q. zeer twijfelachtig. De provincie hanteert daarnaast een discutabele rekenmethodiek en bij het provinciaal advies zijn de nodige kanttekeningen te plaatsen.
8. Er is geen sprake van een lopende aanvraag, maar van een nieuwe aanvraag, die onder het moratorium van de gemeente valt. Er zijn ingrijpende wijzigingen in de aanvraag aangebracht en de gemeenteraad heeft geen specifieke aanwijzingen gegeven om de aanvraag aan te passen.
9. De inspraak, het meedenken en betrekken en de participatie falen. Er heeft geen inhoudelijke beoordeling plaats gevonden; er was herhaald sprake van manipulatie en voor het blok zetten; financiële participatie stelt nauwelijks iets voor en de uiteindelijke aanvraag is niet aan omwonenden/belanghebbenden voorgelegd.
10. De belangenafweging is onjuist. Een juiste belangenafweging kan maar tot één conclusie komen: de aanvraag moet worden afgewezen, omdat de bijdrage aan de

energietransitie voor de Lochemse doelstellingen nihil is; de inspraak en participatie heeft gefaald; het belang van landschap is genegeerd; de winst voor de natuur gering en twijfelachtig is; alleen de aanvrager en grondeigenaren profiteren enz. Meer dan voldoende punten om het belang van de omwonenden en maatschappelijke belangen de doorslag te geven.

Wij gaan ervan uit dat u ons van het verdere verloop van de procedure op de hoogte houdt.

Namens het bestuur van de vereniging Hobama,

5.1.2e, voorzitter (5.1.2e, 5.1.2e [@planet.nl](mailto:5.1.2e@planet.nl) en 5.1.2e [@kpnmail.nl](mailto:5.1.2e@kpnmail.nl))

7 BIJLAGEN Achtereenvolgens :

BIJLAGE 0 (Ruimtelijke onderbouwing met opmerkingen wordt apart bijgevoegd)

BIJLAGE 1

Cijfers zon op dak Lochem

BIJLAGE 2

Zienswijze 5.1.2e omtrent netcongestie

BIJLAGE 3

Ecologisch- Hydrologisch advies 5.1.2e

BIJLAGE 4

WOO: Oordeel ecologen provincie

BIJLAGE 5

5.1.2e, projectmanager biodiversiteit en beleid Wageningen Environmental Research.

Voorwaarden inrichting, beheer en biodiversiteit zonnepark Bekenschot

BIJLAGE 7 (Advies N+L Landschapsonwerpers is apart bijgevoegd)

BIJLAGE 1

Cijfers zon op dak Lochem

Lochem voldoet reeds aan de opgave voor zonne-energie en de RES-doelstelling voor zonne-energie.

Het zonnepark is onnodig omdat Lochem reeds voldoet aan de opgave voor zonne-energie. De gemeente Lochem heeft dankzij 'zon-op-dak' de RES-opgave voor zonne-energie inmiddels overschreden. Er is tegelijkertijd nog zo veel aan zon-op-dak potentieel dat grootschalige zonneparken overbodig zijn afgezien van de vele voordelen van zon op dak, resp. nadelen van zonneparken. Onderstaande tabel geeft aan dat via zon-op-dak 45 ha is geplaatst en er nog een potentieel is in de gemeente Lochem van 246 ha.

Aandeel zon op dak vs. zonneparken (MWp) en potentieel ultimo 2022 en Q2 2023 (CBS & RVO)										
Realisatie Q2 2023 *)	zon op dak 2023	zonneparken 2023	totaal 2023	zon op dak 2023	potentieel zon op dak **)	% gerealiseerd	potentieel zon op dak			
	MWp	MWp	MWp	%	MWp		ha ***)			
Gelderland	2478	388	2866	86%	9004	28%	9904			
Achterhoek (RES)	446	46	492	91%	1986	22%	2185			
Stedendriehoek/Cleantech regio (RES)	357	194	551	65%	1463	24%	1609			
Lochem	45	62	107	42%	246	18%	271			
*) CBS, 17 nov 2023										
**) Deloitte 2018 . Enerzijds zijn er intussen meer daken bijgekomen en anderzijds deels ingevuld.										
Vermogen van panelen/m2 is toegenomen. Het gaat om de orde van grootte.										
***) 1 MWp = ca 1,1 ha (inclusief "groenstroken")										
Lochem heeft als RES 1.0 doel 10 ha (equivalent) aan zon-op-dak en 100 ha zonneparken										
Conclusie 1: Lochem heeft al ca 4x de doelstelling zon op dak gerealiseerd (exclusief daken !!) en daarmee de doelstelling t.a.v. zonneparken ingevuld .										
Conclusie 2: Lochem loopt door eenzijdig beleid sterk achter met zon op dak doch de RES doelstelling is in 2023 wel bereikt										
vanwege het succes van zon-op-dak										
Conclusie 3: Lochem heeft nog een heel groot potentieel aan zon op dak, dat zelfs als er dak-beperkingen zijn, dat het aanvankelijk										
beoogde zonnepark areaal ver overstijgt.										

BIJLAGE 2

Zienswijze 5.1.2e omtrent netcongestie

Van: 5.1.2e

Adres: 5.1.2e Lochem, 5.1.2e

Aan: Gemeenteraad gemeente Lochem

Postbus 17, 5.1.2e Lochem

Lochem, 26 augustus 2024

Betreft: Zienswijze ter ondersteuning en aanvulling van Weigering Verzoek voor Verklaring van Geen Bedenkingen (VVGB) voor Ontwerp Omgevingsvergunning voor de aanleg van zonnepark Bekenschot in Barchem. (zaaknummer Z2023-00000794)

Geachte gemeenteraad,

Ik steun als inwoner van Lochem volledig uw weigering voor het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen (VVGB) ten aanzien van het zonnepark Bekenschot. U draagt daarvoor al een groot aantal m.i. valide argumenten aan. Met mijn achtergrond als elektrotechnisch ingenieur (TUD 1967 cum laude) en ervaring in zowel de sterkstroom industrie, alsook bij een elektriciteitsbedrijf, en bedrijven actief op duurzaam energiegebied; windturbines, zonnepanelen en waterstof technologie wil ik uw overwegingen bij uw besluit van 8 juli jl. graag aanvullen met de volgendem.i. belangrijke aspecten en extra motivering en stel u voor deze toe te voegen aan uw toekomstig Ontwerp Weigering VVGB en definitief besluit:

- ***Het is op zich verheugend dat in Nederland inmiddels een belangrijk percentage van de stroom duurzaam wordt opgewekt. Echter, inmiddels is er sprake van "volle netten ". Een extra zonnepark met de omvang van Bekenschot van ca 16 MWp verergert de onbalans op het elektriciteitsnet (veelal onjuist aangeduid als net-congestie) en verstoort huidige en toekomstige teruglevering door andere partijen: particulieren en bedrijven met zonnepanelen op dak. (zie Liander Budgetplan 2024)***
- ***Deze partijen wordt schade berokkend doordat – als gevolg van het teveel aan aanbod van energie – hun systemen uitvallen, resulterend in financiële schade.***
- ***Het beoogde zonnepark levert geen enkele gunstige bijdrage aan de lokale energiebehoefte; integendeel. Daaraan wordt al ruimschoots voldaan door PV-panelen op daken; die nu al uitvallen nu door een te groot aanbod aan zonne-energie.***
- ***Er is nog een groot potentieel aan zon-op-dak, ook in Lochem, waardoor een extra zonnepark niet nodig is om de doelstellingen te halen of te overtreffen .***
- ***Er is derhalve geen sprake van een "maatschappelijk belang", laat staan van "een doorslaggevend maatschappelijk belang" van een zonnepark als Bekenschot voor de gemeente Lochem, haar inwoners en de duurzame energievoorziening in het algemeen. Integendeel.***
- ***Bekenschot is niet in het belang van de gemeente en haar inwoners.***
- ***Dit is - alles in termen van Ruimtelijke Ordening - in strijd met het beleid van de gemeente en twee van de zes belangrijke voorwaarden van de Omgevingsverordening Gelderland voor zonneparken (er is geen sprake van bijdrage van de opgewekte zonne-energie aan de lokale energiebehoefte, maar wel van nadelige consequenties voor het elektriciteitsnet).***

Ik verzoek u mijn visie punt voor punt te behandelen in uw reactienota en hopelijk de conclusies te gebruiken voor uw definitieve Ontwerp Weigering VVGB.

Toelichting:

Het project Bekenschot met een vermogen van ca 16 MWp (Megawattpiek) vergroot het energieaanbod op die tijden waarop toch al (te) veel zonne-energie wordt aangeboden - en de vraag naar energie juist laag is. Daardoor schakelen de panelen op daken van woningen en bedrijven uit. Dat is het afgelopen jaar op grote schaal voorgekomen en is schadelijk voor eigenaren van bestaande en toekomstige zon-op-dak installaties van woningen en bedrijven in Lochem e.o. die geïnvesteerd hebben in zon-PV systemen, maar nu geconfronteerd worden met uitval als gevolg van het te grote energieaanbod. Het op midden-spanningsniveau (20 kV) invoegend zonnepark verdringt de kleine zon-PV op het laagspanningsnet.

1.Netcongestie, overspanning

Netcongestie is een misleidende term. Congestie = “opeenhoping, verstopping”- en dat is niet aan de orde. Elektriciteit netten hebben geen opslagcapaciteit. Alles wat het net in gaat moet er op hetzelfde moment uit. Zoniet, dan lopen spanning en/of frequentie op, resulterend in schade aan aangesloten toestellen en systemen. Het E-net gedraagt zich als een watervat; als daar meer water in wordt aangevoerd, dan op hetzelfde moment wordt afgenomen – stijgt het waterpeil in dat vat.

Volgens een vuistregel resulteert 10 % kortstondige overspanning in halvering van de levensduur van aangesloten apparaten.....of ze gaan meteen kapot. Daarom is het van het allergrootste belang, dat de netspanning binnen zeer nauwe grenzen wordt gehouden

Daarom ook zijn zon-PV installaties voorzien van een beveiliging, die al bij een geringe spanningsverhoging het zon-PV systeem uitschakelt. Als zonnepark Bekenschot zou worden aangesloten is het effect, dat de toegestane minimale spanningsverhoging in het 20 kV midden-spanningsnet middels de transformatoren wordt doorgegeven aan het laagspanningsnet. Resultierend in een snellere/eerdere uitschakeling van PV-systemen op daken. De energie geproduceerd door Bekenschot gaat ten laste gaat van de productie door PV op daken.

Bekenschot voegt niet toe, maar verdringt...

De “traditionele” energieopwekking gebeurt met stoomketels, stoomturbines die generatoren aandrijven, aangevuld met gasturbines voor kleinere vermogens.

Wordt op enig moment de energie die wordt opgewekt ongelijk aan de vraag, dan resulteert dat in een spanningsverandering, waarop wordt gereageerd door her en der in centrales de stoomklep of de gaskraan iets verder te openen of te sluiten al naar gelang er te weinig dan wel te veel elektriciteit wordt. Op deze wijze wordt momentaan vraag en aanbod exact gematcht.

Duurzame energie - zon en wind –is zeer variabel; elke windvlaag, elke wolk voor de zon beïnvloedt direct de productie. Als het totaal aan duurzame energie een beperkt deel is van het totale aanbod, kan dat eenvoudig worden gecompenseerd door aanpassing van het traditionele vermogen. Als – zoals nu al het geval is – het aandeel duurzaam vermogen groot is t.o.v. het aandeel traditioneel vermogen en daarenboven dat duurzame vermogen uiterst snel en in belangrijke mate varieert, wordt dat lastig. De stabiliteit van het net komt dan in het gevaar. En in die situatie zijn we inmiddels aangeland. Alle berichten over “netcongestie” en “overvolle netten” zijn een populaire wijze om die situatie van dreigende instabiliteit te beschrijven.

Het vergt kunst en vliegwerk de gecombineerde variaties in enerzijds de energievraag – en anderzijds het variërende aanbod aan duurzame energie op te vangen met aanpassing van het traditionele vermogen.

Een teveel aan duurzame energie dreigt te resulteren in instabiliteit en oplopende spanning van het net met alle mogelijke schade en uitval van dien.

2.Stroom van stoomturbines en gasturbines kan je regelen, zonnestroom niet.

Zonnepanelen /zonneparken en evenzo windturbines en windparken kunnen worden afgeschakeld maar dat zal leiden tot claims door de eigenaren van die zonne-, en windparken op Tennet; die kosten betalen uiteindelijk de afnemers...: bedrijven en particulieren.

KORTOM: De opbrengsten resp. de schade van een nog te bouwen zonnepark als Bekenschot worden uiteindelijk opgebracht door energiegebruikers die daarvoor niets terugzien.

Als duurzame energie ongebreideld kan worden aangeboden impliceert dat op zonnige/ winderige dagen een relatief laag aandeel aan traditioneel vermogen.

En dat impliceert dat de mate van vereiste variatie van het traditionele vermogen steeds groter wordt. Neem b.v. een situatie waarin het aandeel traditionele- regelbare- opwekking 30 % is en de mate van variatie duurzaam plus of min ook 30 % is, dan moet het traditionele vermogen in een split second kunnen worden gevarieerd tussen 0 en 60 %.... Het moge duidelijk zijn, dat alleen al daarom ongebreidelde groei van het duurzame vermogen niet mogelijk/ acceptabel is resp. zijn grenzen (heeft) bereikt.

Er is een maximum aan het percentage aan duurzame energie dat kan worden ingezet; daarboven ontstaan stabiliteitsproblemen en schade.

De som van inzetbare zonne- en windenergie is gebonden aan een maximum; dat maximum varieert over het jaar. Die seizoen variatie komt bovenop de variatie in de dagelijkse, van uur tot uur, **van minuut tot minuut en van seconde tot seconde** vraag naar elektriciteit; een vraag die op zich ook sterk varieert maar op andere momenten om grotere levering vraagt dan door duurzame energie wordt opgewekt.

Het voor maar 50% van hun piekvermogen aansluiten van zonneparken in het kader van de SDE++ subsidieregeling is geen oplossing. Het is geen flexibel vermogen dat van moment tot moment kan worden geregeld - maar schuift het bovenomschreven instabiliteit risico een beetje op. Daarnaast is het een grote aanslag op het verdienvermogen van zonneparken.

3. Buffering van duurzame stroom is vooralsnog geen reële optie.

De stroom pieken en overproductie zouden alleen kunnen worden opgevangen als er een grote opslagbuffer zou zijn; die is er niet en zal ook niet op korte termijn (tientallen jaren??) komen. Vooralsnog is er geen/zeer weinig sprake van batterij opstellingen die de piekproductie van installaties van de omvang van Bekenschot (of windparken) kunnen opslaan. Bovendien zijn de gangbare batterijen vooralsnog vanwege lithium zeer milieu-onvriendelijk en veelal brandgevaarlijk.

4. Verstoring tussen midden-spanning- en laagspanningsnet

In de eerste inspraak ronde heb ik al betoogd, dat de kleine PV-systemen op daken nu al uitvallen als gevolg van een teveel aan zonne-energie aanbod. En ik stelde dat realisatie van Bekenschot tot een verder uitval van die kleine systemen zou leiden. De woordvoerder van TPSolar die enkele beurten na mij sprak hield zich niet aan de inspraakregels en begon rechtstreeks mijn stelling te bestrijden. Tot mijn verbazing liet de voorzitter dat gebeuren, alhoewel het in flagrante tegenspraak was met de regels.

Deze woordvoerder betoogde, hoewel hij toegaf geen deskundige te zijn, dat mijn stellingen “onzin” waren, omdat Bekenschot zou worden aangesloten op het 20 kV midden-spanningsnet en de particuliere installaties op het laagspanningsnet. “Gescheiden netten”, aldus de woordvoerder en dus zou er geen sprake kunnen zijn van spanningsverhoging op het laagspanningsnet. Duidelijker en overtuigender had hij niet kunnen aangeven dat hij er werkelijk niets van begrijpt, dan wel bereid is alles te beweren dat de doelstellingen van TPSolar zou kunnen bevorderen.

Iedere invoeding op het elektriciteitsnet gaat gepaard met enige spanningsverhoging. Voldoende kleine zon-PV-systemen op één kabel kunnen al leiden tot afschakelen van de units het verst van het invoedingspunt (transformatorhuisje). Een zonnepark op het 20 kV net (zoals beoogd voor Bekenschot) zal resulteren in een spanningsverhoging van het 20 kV net. Die spanningsverhoging wordt via de transformator tussen 20 kV MS net en 380 V LS net doorgegeven aan het LS net. Derhalve zal meer uitval van kleine zon-PV-installaties het gevolg zijn. Grote zonneparken verdringen kleine zon-PV-installaties. Burgers, inwoners van Lochem en omgeving zullen daaronder lijden.

5. Melding van toename van verstoring en overschot, negatieve stroomprijzen en export.

Het wordt zoals gezegd steeds moeilijker vraag en aanbod te matchen middels het steeds kleinere aandeel traditioneel vermogen. Liander wijst daarop in haar Investeringsplan 2024. Ook andere netbeheerders - Liander en Stedin - melden duizenden klachten over uitvallen van omvormers. Veel krantenartikelen beschrijven het eveneens.

Er is nu al regelmatig sprake van toenemende onbalans door wind en zon.

Het toenemend aantal uren met negatieve stroomprijzen bevestigt - al vanaf vroeg in het voorjaar (maart) - een toename van het overschot. In het bijzonder van zonnestroom van grote zonneparken vanwege de extreme “pieken en dalen” in vergelijking tot de meer constante windenergie. **Een belangrijk deel van dat overschot aan nota bene door de Nederlandse overheid gesubsidieerde energie moet geëxporteerd worden!**

6. Zon-op-dak is veel gunstiger voor het net vanwege eigen gebruik.

Gebouw-gebonden installaties hebben een veel groter percentage eigen gebruik dan zonneparken (nagenoeg niets) (zie RVO Nederland Monitor Zon-PV 2023) en belasten het net dus veel minder dan zonneparken. SDE ++ gebouw gebonden Zon PV (op dak) in het algemeen heeft een hoger (ca

25 %) eigen verbruik dan zon-PV in veld opstelling. Voor Zon-PV op woningen is dat percentage nog hoger en gunstiger te weten > 30 %.

7.Financiële participatie en financiële risico's voor gemeente vragen om duidelijkheid inzake economische haalbaarheid en risico's Bekenschot en motivatie van het College.

Het moge de raad duidelijk zijn dat niet alleen de technische maar ook economische risico's van een zonnepark Bekenschot groter (zijn ge-) worden.

7.1 Financiële participatie analyse en beoordeling ontbreekt.

Het College stelt dat *door de initiatiefnemers voldoende aandacht en vereiste inspanning is besteed aan een voorstel voor financiële participatie*. Een onderbouwing van deze stelling ontbreekt; Zijn de bedragen redelijk? Is het rendement passend en in verhouding tot (verantwoorde) risico's?

Het College kan zich niet beperken tot een standpunt dat iedere (mogelijke) financiële participant dat maar voor zichzelf moet beoordelen en uitmaken of hij/zij wil meedoen. Dat moge in principe zo zijn maar het College geeft nu zelf het oordeel dat de financiële participatie "voldoende" is.

Zij moet dat dan ook aantonen en motiveren en niet volstaan met slechts een summiere opsomming van de genoemde varianten voor financiële participatie. Een dergelijke participatie houdt o.a. in lange termijn (ca 15 jaar) mede financieren van het project middels z.g. zonneobligaties.

Echter er ontbreekt iedere analyse door initiatiefnemers en College wat de economische vooruitzichten, rendement en risico's van het project zijn; daarom is de stelling van het College niet onderbouwd en derhalve onzorgvuldig. Een dergelijke analyse dient onafhankelijk te zijn, op cijfers van TPSolar kan niet zonder meer worden afgegaan.

En – niet onbelangrijk – als gevolg van het teveel aan zonne-energie is het maar de vraag of die energie kan worden opgenomen in het net en zo ja, tegen welke prijs. Nu al is de waarde van een kWh in de zomermaanden negatief! Eigenaren van PV op daken worden door de energiebedrijven beboet met een teruglever boete....

7.2 Lange termijn risico's gemeente

Mocht gemeente Lochem toch een (bouw)vergunning afgeven en het park worden gerealiseerd dan is de grote vraag of op lange termijn een gezonde exploitatie mogelijk is en/of er kans is op een faillissement van de project maatschappij. Er kan een situatie ontstaan dat het zonnepark moet worden opgeruimd – b.v. omdat een winstgevende exploitatie onmogelijk blijkt als gevolg van het over aanbod aan zonne-energie. Als de exploitant faalt wordt dat een zaak voor de gemeente. Die kan proberen bij de grondeigenaar (of zijn/haar b.v.) aan te kloppen maar of daar voldoende vrije middelen (misschien rust er hypotheek op de grond) voor nog onbekende opruimkosten en medewerking beschikbaar zullen zijn is de vraag. Gemeente Lochem mag dan op haar kosten het park ontmantelen en opruimen en het gebied weer terugbrengen in de oorspronkelijke staat.

Zoals gezegd een economische analyse om dit risico enigszins in te kunnen schatten en behandeling van dit onderwerp ontbreken. Of vindt de gemeente dat zij blindelings de gok maar moet nemen?

8.Discriminatie tussen commerciële zonneparken en zon-op-dak

De overheid overweegt afschaffing van de salderingsregeling die particuliere investeerders in duurzame energie de garantie bood hun investering terug te verdienen.

In nieuwe energiecontracten aan particulieren wordt bovendien een "terug leverboete" opgenomen. Teruggeleverde kWh-en worden beboet met een kWh prijs, hoger dan de prijs die betaald wordt worden voor geleverde kWh-en!

Zonnepaneel-installateurs klagen steen en been: hun kip met gouden zon-eieren en markt is volledig ingestort. Tegelijkertijd worden zonneparken toch nog met de SDE++ subsidie ondersteund.

Er is daardoor sprake van discriminatie tussen commerciële zonneparken en teruglevering op kleine schaal door particulieren en bedrijven.

9. Zonneparken zijn in strijd met de politieke beleidsprioriteit voor zon-op-dak en met Omgevingsverordening Gelderland

Politiek en beleidsmatig krijgt zon-op-dak vanwege alle voordelen de hoogste voorrang boven zonneparken en in principe worden geen zonneparken meer op -landbouwgrond en natuur toegestaan. (zie o.a. Instructiebrief de Jonge/5.1.2e van 26 oktober 2023, instructies in Statenbrieven van GS Gelderland, amendement raad Lochem van 4 oktober 2021 in het kader van de RES 1.0. etc.). Zij bevestigen feitelijk de ongunstige effecten van zonneparken.

Voor eigenaren van panelen op daken verdwijnt terugverdienen van hun investering uit het zicht en dreigt een illusie te worden; de vraag naar zon-op-dak installaties valt daardoor terug.

Dit is in termen van Ruimtelijke Ordening in strijd met het beleid en twee van de zes belangrijke voorwaarden van de Omgevingsverordening Gelderland voor zonneparken (**er is geen sprake van bijdrage van de opgewekte zonne-energie aan de lokale energiebehoefte doch wel van nadelige consequenties voor het elektriciteitsnet**).

10. Conclusie en advies aan de raad voor weigering van VVGB:

Om dan alsnog een zonnepark te vergunnen om - ondanks het teveel aan zonne-energie dat er nu al is het aanbod nog verder te vergroten - is strijdig met elk belang, behalve (misschien?) dat van de zonnepark ontwikkelaar.

- ***Er is geen sprake van maatschappelijk belang, laat staan van een doorslaggevend maatschappelijk belang van zonnepark Bekenschot voor de gemeente Lochem, haar inwoners en de energievoorziening in het algemeen.***
- ***Het beoogde zonnepark levert geen enkele bijdrage aan de lokale energiebehoefte. Integendeel, daaraan wordt al ruimschoots voldaan door PV-panelen op daken, die nu al uitvallen door een te groot aanbod aan zonne-energie.***
- ***Er is nog een groot potentieel aan zon-op-dak.***
- ***Alleen al om deze reden moet gemeente Lochem het verzoek voor een verklaring van geen bezwaar voor de vergunning aanvraag van TPSolar voor zonnepark Bekenschot weigeren en afwijzen.***
- ***Afwijzen van Bekenschot verbetert daarentegen kansen voor bedrijven, scholen, sportaccommodaties e.d. om een aansluiting te krijgen op het elektriciteitsneten voor levering en teruglevering door hun zonnepanelen.***

BIJLAGE 3

Ecologisch- Hydrologisch advies 5.1.2e

De Voorzitter van de vereniging Hobama,

5.1.2e ,

5.1.2e ,

5.1.2e Barchem

Betreft: ecologische beoordeling inrichtingsplan zonneveld Bekenschot
Oosterbeek, 4 maart 2024

Geachte 5.1.2e ,

Namens uw vereniging heeft u mij verzocht een oordeel te geven over het plan om het beoogde

zonnepark Bekenschot op een ecologisch waardevolle manier aan te kleden. Vanuit mijn expertise en met de helaas beperkte tijd die ik aan dit advies heb kunnen besteden, geef ik mijn volgende oordeel.

Poelen

Op de tekeningen van TPSolar en in haar laatste rapport Ruimtelijke Onderbouwing versie 6.0/6.1 van 11 december 2023 staat dat de poelen 170-200 cm diep zullen worden, een maatvoering die is bevestigd in de Reactienota van TPSolar (ongedateerd) op het provinciaal advies van 15 mei 2023. Volgens het grondwaterspiegeldieptemodel van de Basisregistratieondergrond (BRO) bedraagt de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) bij de poelen 180 tot 200 cm -m.v. Dat betekent dat er gemiddeld een periode in de zomer voorkomt dat er geen tot maximaal 30 cm water in de poelen komt te staan. En als er al water in de poelen komt te staan, dan sluit ik niet uit, gezien de bemestingsgeschiedenis van de percelen, dat in dit water uitbundige algenbloei zal ontstaan (o.a. risico op blauwalg).

Ook andere informatie geeft aanleiding te denken dat de poelen te ondiep zijn gedimensioneerd. Ze zouden komen te liggen op gronden met een grondwatertrap VIId en VIId, wat betekent dat de GLG dieper dan 180 cm beneden maaiveld ligt. Naast het poelengebied is de bodemdiepte van de aangrenzende watergangen ca. 13,00 m +NAP. ^{5.1.2e} Groen Advies constateerde bij zijn veldbezoek op 11 december 2022 dat de watergangen rond het plangebied droogstonden (Quickscanrapport van 21 december 2022). Het maaiveld ter plaatse van de poelen ligt op ca. 14,25 - 14,45 m +NAP, wat betekent dat de grondwaterstand daar zelfs op 21 december 2022 nog minimaal 1,25 - 1,50 m beneden maaiveld lag.

De GLG is een gemiddelde over vele jaren en het is de vraag of voor de overlevingskansen van de Kamsalamander de poelen soms niet te frequent en te langdurig droog zullen komen te staan (een andere expert kan hier uitsluitsel over geven). Peilbuizen in de buurt met een meetreeks van tenminste 10 jaar lang (B34C0095, B34C101, B34C0224) laten bijvoorbeeld zien dat de laagste grondwaterstanden in 2018 en 2019 zo'n halve meter lager lagen dan de GLG. Daar komt nog bij dat de grondwaterstand ten gevolge van klimaatverandering in de zomer verder zal wegzakken (HNS en ^{5.1.2e}, 2021). Volgens recente scenario's van het KNMI zullen de zomers in de toekomst nog droger worden dan verwacht. Agrariërs zullen, net als ze afgelopen droge jaren deden, op de droogte reageren door het slaan van extra grondwaterputten en door hun land nog meer te beregenen, waardoor de grondwaterstand nog verder wegzakt. Vlakbij de planlocatie staan al verschillende beregeningsputten.

Verschraald grasland en bloemrijk grasland

In het landschapsadvies van LabelTien (2023) is een verschraald grasland gepland onder en vlak langs de zonnepanelen en een bloemrijk grasland aan de randen van de zonnevelden. In het rekenmodel uit de Ontwerpregels Groene Ontwikkelingszone die gekoppeld zijn aan de Omgevingsverordening kan dat punten opleveren. Daarvoor worden in de aanvraag de volgende beheertypes opgevoerd: N11.01 Droog schraalgrasland, N12.02 Kruiden- en faunairijk graslanden, N12.03 Glanshaverhooiland en N12.05 Kruiden- en faunarijke akker.

Op voorhand durf ik al uit te sluiten dat N11.01, N12.03 en N12.05 tot ontwikkeling zullen komen omdat beide typen atypisch zijn voor de basenarme zandbodem van de locatie, waar volgens de bodemkaart Hn21 Veldpodzol, leemarm en zwak lemig fijn zand voorkomt. Dat is van nature een zeer voedselarme en zure bodem. N12.05 bevat soorten van een akker en gaan het niet redden in een grasland. N12.02 stelt de minste eisen aan de standplaats.

Verwarrend is dat in het landschapsadvies een lijst met plantensoorten wordt opgevoerd die niet overeenkomt met de soortenlijsten die Bij12 aan de beheertypen verbindt (zie de beschrijving op de website van Bij12). Het verschraald grasland en het bloemrijk grasland van het plan zijn dus andere graslanden dan de beheertypen die zijn opgevoerd in het rekenmodel. Het is of een ^{5.1.2e} wordt opgevoerd als een ^{5.1.2e}. Van de 35 soorten in het plan komen er 24 niet overeen met de vier Bij12-typen (zie Bijlage). De soortenlijst van LabelTien heeft slechts één van de 104 soorten gemeen met N11.01, drie van de 18 met N12.02, negen van de 42 met N12.03, en nul van de 82 met N12.05. N12.03 lijkt qua soortensamenstelling het meest op het beoogde verschraald grasland, maar zoals gezegd past dit type niet op deze zandgrond. Bij12 vermeldt bij N12.03: "Glanshaverhooiland bevat hooilanden met (zeer) bloemrijke vegetaties van het glanshaververbond. Het komt voor op van matig vochtige tot periodiek overstroomde uiterwaarden, op zeekleigronden en op löss of krijtafzettingen".

Maar welke lijst met beoogde plantensoorten men ook kiest, die van Bij12 of die van LabelTien: in beide gevallen moet ernstig betwijfeld worden of deze soorten zich kunnen handhaven onder en tussen de zonnepanelen. Op de eerste plaats zijn de soorten overwegend kenmerkend voor voedselarme tot matig voedselrijke standplaatsen (5.1.2e, 1991; 5.1.2e e.a., 2004), terwijl de bodem door jarenlange bemesting vol zit met nutriënten. De initiatiefnemer is niet van plan de voedselrijke toplaag van de bodem te verwijderen, wat betekent dat de beoogde soorten, als ze al kiemen, zullen worden weggeconcentreerd door snelle groeiers als ridderzuring, kropaar en akkerdistel. Op de tweede plaats zijn de soorten overwegend kenmerkend voor zonnige standplaatsen (5.1.2e, 1991), zodat ze het in de schaduw van zonnepanelen niet uithouden. En ten derde kenmerkt het milieu in een zonnepark zich door zeer wisselvochtige omstandigheden: na een regenbui krijgt het land tussen de panelen een grote hoeveelheid water te verstouwen, terwijl de bodem bij die diepe grondwaterstand in de zomer ook flink kan uitdrogen. Wisselvochtige standplaatsen (Dld: wechselfeucht) zijn notoir soortenarm omdat er weinig soorten, en dan vooral de zeer algemene, bestand zijn tegen een afwisseling van zuurstofgebrek door wateroverlast en watergebrek door droogte (5.1.2e e.a., 1987; 5.1.2e e.a., 2011).

Slot

Ik vraag mij af of de bodembiodiversiteit niet te lijden heeft van de zonnepanelen. Bovendien zet ik grote vraagtekens bij de aanplant van olifantsgras als groen gordijn rond het panelenveld: is die soort geen hindernis voor insecten en kan het park, met het oog op de biodiversiteitsvergroting en de 3 /4 landschappelijke aankleding, niet beter worden voorzien van een haag met inheemse, gebiedseigen soorten? Ik voel mij echter onvoldoende deskundig om hierover een oordeel te vellen.

Samengevat durf ik echter wel het volgende te concluderen:

1. op basis van de mij beschikbare informatie concludeer ik dat de poelen naar een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid in sommige jaren langdurig zullen droogvallen;
2. de beheertypen N11.01, N12.02, N12.03 en N12.05 zijn ten onrechte opgevoerd in het rekenmodel van de provincie;
3. van een schraalgrasland en van een bloemrijk grasland met de kenmerkende soorten van Bij12, dan wel de soorten van LabelTien, zal niets terecht komen ten gevolge van de hoge voedselrijkdom van de bouwvoor en het ongunstige bodemvochtregime onder en vlakbij de zonnepanelen.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

5.1.2e
5.1.2e Ecohydrologie,
5.1.2e
5.1.2e OOSTERBEEK
E 5.1.2e @ecohydrologie.nl
M 5.1.2e
www.ecohydrologie.nl

Referenties:

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (2011) Climate change threatens endangered plant species by stronger and interacting water-related stresses; in: J. Geophys. Res., vol 116, no G4, pag G04023.
5.1.2e (1991) Zeigerwerte von pflanzen in Mitteleuropa; in: Scr geobot, vol 18, pag 1-248.
5.1.2e en 5.1.2e (2021) Het watersysteem van de achterhoek – probleem, opgave en handelingsperspectief.
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e (1987) Een nieuwe indeling in ecologische groepen binnen de Nederlandse flora; in: Gorteria, vol 13, pag 277-359.
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (2004) Herziening van de indeling in ecologische soortengroepen voor Nederland en Vlaanderen; in: Gorteria, vol 30, pag 12-36

BIJLAGE 4

WOO: Oordeel ecologen provincie

Uit interne mailwisseling, verkregen via twee WOO-verzoeken is op te maken dat provinciale ecologen de aanvraag zeer kritisch beoordelen en een No-Go uitspreken. Uit drie memo's is die kritische houding goed op te maken.

Memo 1 22 september 2022

Provincie Gelderland Verzonden: donderdag 22 september 2022 16:20

Aan Gelderland.nl> elderland.nl>

Onderwerp: Hallo Ik heb even schuin door het plan gekeken. Hierbij mijn opmerkingen en die reactie richting onder mijn mail. Aanvullend op de reactie van landschappelijk en aardkundig zeer onwenselijk om een poel van 175cm te graven, maw dan ligt de poel niet op de juiste locatie en/of juiste bodemtype. Een aantal vragen/opmerkingen over dit plan: **Hoe slim is het**

als er in het N2000 beheerplan staat dat er een robuuste verbinding moet komen naar Hagenbeek om in deze EVZ een zonnepark te gaan inrichten? Ook met het oog de exercitie die nu loopt voor de zogenaamde overgangsgebieden. Waarom moet dit in GO gebeuren en niet in de 'witte gebieden'. Met het plan kan ik niet veel, het is mij niet duidelijk op basis waarvan men tot deze inrichting is gekomen, ziet er uit als wat schaamgroen om de panelen te maskeren. Het idee is om vochtige schraallanden en zijn bewoners een kans te geven om uit te wisselen, hoe men hier dit type grasland wil realiseren is niet duidelijk (ook gezien de sloten die aanwezig zijn lijkt mij een vochtig schraalland niet realistisch maw men zal serieus de hydrologie (zit er drainage in het perceel), bodemtypen (maw detaillering) en bodemchemie onderzoeken (om tot een mogelijk ontgrondingsplan te komen). Persoonlijk heb ik niet zo veel met poelen om het poelen graven, ik ben meer een voorstander van natuurlijke slenken of poelen op een GT I,II of 11], ik kan ook niet terugvinden waar al kamsalamanders in de direct omgeving aanwezig zijn en hoe deze poel hierbij aan bij gaat dragen idem voor de andere soorten van deze EVZ. Daarnaast worden er voorstellen gedaan om allerlei soorten in te zaaien, ik zou dit afraden (in de praktijk worden dan allerlei 'foute' soorten geïntroduceerd). Om nu olifantengras te laten groeien aan een rand lijkt mij ook niet verstandig. Het is mij niet helder hoe breed de rand is die men in wil zetten voor de EVZ doelen maar dit moet heel wat robuuster om een goede verbinding met Hagenbeek te leggen. Het toeval wil dat net aan de oostzijde artuurbeheer doet en daaruit komen geheel andere bodemtypen aan het licht dan de bodemkaart schaal 1:50.000 aangeeft waar vochtige schraallanden mogelijk zijn.

Memo 2 27 september 2022

Van) Verzonden: dinsdag 27 september 2022 08:35

Aan: gelderland.nl> CCI gelderland.nl>

Onderwerp: FW: 220811 Adviesvraag ecologie Zonnepark Bekenschot Dag] Op Er is 12 toen september afgesproken hebben dat we gemeente gesproken afstemming met de gemeente zoekt met NEG het Waterschap met het on doel NG dat er een goed werkende evz wordt gerealiseerd voor kamsalamander of vuurvlied. Samen zoeken zij naar het beste alternatief dat past in de omgeving. Jij hebt de vraag ook intern bij programma Natuur uitgezet en inmiddels onderstaand antwoord gekregen. Ik wil graag dat je meedenkt hoe we nu verder moeten gaan en deze casus coördineert. We kunnen nog even de reactie van de gemeente afwachten, maar dit wordt complex. En mijn gevoel zegt, op basis van alle informatie, dat we deze grootschalige ontwikkeling niet op deze plaats willen. Artikel 2.39 lid geeft daar ook de basis voor: een nieuwe activiteit of ontwikkeling wordt alleen toegelaten als die geen nadelige gevolgen kan hebben voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang. Dit overziend zou mijn voorstel zijn om 1. Het resultaat af te wachten van de afstemming van gemeente en Waterschap en 2. Vervolgens beargumenteren dat de ontwikkeling zeer nadelige gevolgen heeft voor de samenhang (evz kamsalamander en evz vuurvlied) 3. => negatief advies gelderland.nl> Wordt vervolgd. of whatsapp of

Memo 3 19 oktober 2022

EE Verzonden: woensdag 19 oktober 2022 19:03

Aa gelderland.nl> CC gelderland.nl>

Onderwerp: RE: 220811 Adviesvraag ecologie Zonnepark Bekenschot Hoi Bijgevoegd NDFF waarnemingen van Kamsalamander en steenuil in de omgeving planlocatie. Ik kan mij vinden in de opmerkingen van De eerste vraag is echt, waarom op deze plek? Iedereen ziet /voelt aan dat deze locatie met voorgestelde schaal van ontwikkeling niet kan? Ook EE dit

nadrukkelijk. De ruimte is daar smal voor GO en precies daar ligt het gehele zonnepark. Er ligt voldoende ruimte buiten GO. **Eigenlijk is het een no-go.** Blokkeert EVZ en ontwikkelingsdoelen daarvoor icm met de eis voor samenhang en vanuit algemene kernkwaliteiten ook ecologische samenhang. Een zonnepark zou in dit deel van GO met een 60% kleiner oppervlak moeten dan nu is bedacht en de rest gericht op versterking GO. De nu ingetekende strookjes 'schaamgroen' zijn een farce. En olifantengras is echt uit den boze voor binnen GO en meetellen als groen. Draagt niet bij aan kernkwaliteiten. Heeft enkel een productiedoel dus levert nog meer impactscore binnen GO op als het deel uitmaakt van het plan. Gelet op de EVZ model kamsalamander en vuurvliinder is op de smalle strook GO ter plekke juist relatief veel ruimte nodig om de verbinding voldoende robuust te maken, ook met nog ruimte voor andere soorten als leefgebied steenuil en alle Wnb-soorten en rode lijstsoorten conform de algemene kernkwaliteiten waar ik überhaupt niks over teruglees. Dus vandaar eigenlijk op deze locatie een no-go. Zeker ook Coalal aangeeft) met het oog op de ontwikkelingen van de overgangsgebieden en N2000-gebied Stelkampsveld met een robuuste EVZ naar Hagenbeek en Koolmansdijk/ Nijkampsheide zoals opgenomen in het ontwerp-N2000-beheerplan (p. 37 en 52). En denk ook aan verder doortrekken EVZ met ook takken naar Wildenborch en Landgoed de Wiersse. Het advies van Staring is niet persé slecht, maar geeft onvoldoende weer waarom de inrichting zoals voorgesteld zo kan (zie ook opmerkingen **5.1.2e** over biochemisch bodemonderzoek dat ontbreekt en hoe en wat met de poelen). Daarnaast is de EVZ is veel te mager en de ruimte tussen de panelen tellen niet mee bij de natuurwaarden, maar bij het zonnepark. In de landschappelijke inrichting propfen ze zoveel in die smalle stroken dat past niet allemaal en teveel van alles loopt juist uit op niks van alles in een te beperkte ruimte. Ook enkel inheems autochtoon plant- en zaaigoed gebruiken (dus olifantengras niet!) en geen uitheems plantmateriaal en carnavalsmengsels die vaak geen nectar leveren. Er is voldoende goed maaisel uit de omgeving toe te passen. Bosplantsoen van de kwekerij van de Staatsbosbeheer halen. Een ruimtelijke onderbouwing door een bureau dat TPSolar heet voor een zonnepark roept alleen daarom al vragen op. Kijken naar de rapportage wordt dit bevestigd door meer stellingen en meningen dan juiste onderbouwingen, bijv. t.a.v. dat de EVZ voldoende wordt versterkt met het plan. De toetsing voor aantasting van kernkwaliteiten en samenhang ontbreekt, bijv. ook niks over leefgebied steenuil te vinden. Daarnaast zijn ook de algemene kernkwaliteiten conform de verordening niet getoetst. Ook is in par 4.4 t.a.v de rekenmodellen geen inzicht verschaft in hoe de impactfactor is berekend. Er hoe zit het met de verliesfactor? Het oppervlak van de ontwikkeling lijkt totaal niet te zijn meegenomen. Daarnaast geeft het voor beschermde flora en fauna aan dat er niks is gevonden met één veldbezoek. Dat is erg karig voor een ruimtelijke onderbouwing. De extra ha moet deel uitmaken van het plangebied en ruimtelijk plan, anders is het niet mee te wegen in een goede ruimtelijke ordening en maakt het geen deel uit van het initiatief en kan de goedkeuring voor GO niet plaatsvinden. Dan is er nog het hekwerk om het zonnepark met een strookje ertussen voor ree wild. Voor deze strook van 20m is niet aangetoond dat deze voldoende is voor functioneren, zeker bij opgejaagd wild met hekwerk aan twee zijden is dat stressvol voor dieren. Bij niet functioneren is het een barrière over de hele breedte van de EVZ op deze plek voor groot wild. Het is dan te simpel om te zeggen dat ze er maar omheen moeten lopen. EVZ model kamsalamander en vuurvliinder Er liggen meerdere poelen in de omgeving en ook wel waarnemingen dus nadere invulling voor EVZ kamsalamander is wel goed. Meeste waarnemingen zijn bij kerngebieden Wildenborch en Stelkampsveld. Daartussen worden de poelen wellicht niet echt gemonitord of ze liggen te ver qua afstand tov de kerngebieden, of het ontbeert aan geschikt landhabitat in de omgeving van de poel of op weg naar de poel. Dus inzet hierop in het geheel zien van wat er al in de nabijheid ligt en de kwaliteit daarvan en versterking GO hoeft niet alleen plaats te vinden op de planlocatie, maar mag ook daarbuiten om EVZ model te stimuleren. Voor vuurvliinder is een brede strook aan droog schraal grasland nodig met liefst ook

afwisseling in gradiënten tot nat schraalland en vochtige heide waarin schapenzuring voorkomt (waardplant) en voldoende geschikte nectarplanten aanwezig zijn. Wat nu is opgetekend is echt te summier. Keverbanken en leefgebied voor boomkikker is goed initiatief, maar moet in licht van bovenstaande worden gezien. Rekentabel GO De vereiste versterking zien we in een blad met blijvende elementen en in een blad met tijdelijke elementen, maar we zien geen ingevulde impacttabel. Dit maakt het onvoldoende navolgbaar wat er als effectieve impact is ingevuld voor het zonnepark. Zeker gelet op het oppervlak dat het park behelst (panelen en tussenliggende paden). Eerst zal de impactscore goed in de rekentabel moeten worden ingevuld en moet ons het Excelbestand worden overlegd voordat wij überhaupt met een dergelijk initiatief verder in verkenning zouden willen gaan. Wijs initiatiefnemer ook goed op de toelichting voor het invullen van de rekentabel GO. Andere natuurtoetsen Verder speelt natuurlijk nog soortenbescherming. Er is enkel een quickscan gedaan waaruit ook niet blijkt of het NDFF is geraadpleegd, maar er is geen jaarrond onderzoek gedaan. Er komt niks voor en dit alles is bepaald op basis van één veldbezoek, dat is wel erg kort door de bocht. Ook komt plangebied quickscan niet overeen met plangebied ontwikkeling, dus dat klopt al niet meer. Daarnaast is de QS van november 2019 dus qua actualiteit ecologisch op het randje van nog geldig. Mocht de stikstotvrijstelling voor aanlegsituaties vervallen dan is minimaal nog een Aeriusberekening nodig met waarschijnlijk ook een toetsing t.a.v. N2000-gebied Stelkampsveld. Succes met het overleg. Het rammelt (nog) echt aan alle kanten.

BIJLAGE 5

5.1.2e , projectmanager biodiversiteit en beleid
Wageningen Environmental Research.

Voorwaarden inrichting, beheer en biodiversiteit zonnepark Bekenschot

Samenvatting 1

Bespreking 28 november 2022 in Wageningen

Aanwezig: 5.1.2e en 5.1.2e namens de vereniging Hobama (Houd landelijk Barchem Mooi en Aantrekkelijk) en 5.1.2e , projectmanager biodiversiteit en beleid bij Wageningen Environmental Research, onderdeel van Wageningen University & Research (WUR).

5.1.2e is projectleider, mede-auteur en onderzoeker van het rapport Verkenningen van bodem en vegetatie in 25 zonneparken in Nederland (februari 2021). Daaruit bleek dat slechts drie zonneparken qua inrichting, beheer en biodiversiteit geheel of grotendeels voldeden.

Doel van de bespreking: wetenschappelijke kennis verkrijgen ten aanzien van de aspecten natuur en biodiversiteit, inrichting en beheer over de aanvraag van projectontwikkelaar TPSolar voor de aanleg van een zonnepark van 16 hectare in Barchem onder de naam zonnepark Bekenschot.

De conceptaanvraag met ruimtelijke onderbouwing (versie 4, 20-07-2022), Staring Advies inrichting EVZ-GO, conceptadvies inrichting zonnepark Bekenschot (eindversie 16-06-2022), Quick scan Flora en Fauna van november 2019 en GO-versterking blijvende en niet blijvende elementen zijn ter voorbereiding toegestuurd.

Toelichting

Van de zijde van Hobama wordt toegelicht hoe de procedure rond deze en de vorige aanvraag is verlopen en waarom Hobama zich kant tegen deze aanvraag. In hoofdzaak zijn dat de aantasting van de natuur en kernkwaliteiten van het gebied, de locatiekeuze dwars in de Groene Ontwikkelingszone en samenvallende Ecologische verbindingszone tussen Natura 2000-gebied Stelkampsveld en natuurgebied Hagenbeek (Gelders Natuur Netwerk), een niet passende industriële grootschaligheid in een kleinschalig landschap en verder het ontbreken van draagvlak, reële financiële participatie en het gedrag van de aanvrager en de grondeigenaar naar omwonenden.

Hobama schaart zich achter initiatieven voor het opwekken van zonne-energie, bij voorkeur op daken. Binnen de gemeente Lochem, maar eventueel ook daarbuiten, praat en denkt Hobama mee over de energietransitie en neemt daarin ook initiatieven.

Beoordeling

Een algemene beoordeling over de aanvraag op deze locatie wordt door 5.1.2e niet gegeven. Wel plaatst hij vanuit het perspectief van biodiversiteit, bodem en vegetatie kanttekeningen en voorwaarden. Dat laatste mede gebaseerd op bovengenoemd rapport 'Verkenningen'. Het gaat om het volgende:

- De aanleg van een zonnepark kan een bijdrage leveren aan versterking van de natuur en biodiversiteit, mits aan voorwaarden wordt voldaan.
 - o Zonlicht is samen met vochtvoorziening belangrijk voor de natuur en biodiversiteit. Daarom zou het beter zijn als de afstand tussen de rijen panelen ruimer is dan circa 2,5 meter zoals in de aanvraag wordt aangegeven, maar liever 3 tot 4 meter breed. Hoe breder de tafels met panelen hoe meer ruimte er moet zijn tussen de tafels voor lichtinval. Dit ook ter compensatie omdat er *onder* de panelen weinig groeit.
 - o Verschralen is noodzakelijk. Het beste is om de toplaag* te verwijderen en vervolgens in te zaaien met bloemen- en kruidenrijk graszaad. Verwijderen van de toplaag wordt in de aanvraag voor een beperkt deel aangegeven en vervolgens gemarginaliseerd, omdat het te kostbaar zou zijn en na 25 jaar het terrein weer landbouwgrond moet worden.
 - o Inzaaien met een kruidenrijk graszaadmengsel is een mogelijkheid om de ontwikkeling naar een biodivers zonnepark te versnellen. Dat wordt ook in de aanvraag aangegeven evenals gebruik van inheems zaad. Het voorgestelde zaad van Cruydt-Hoeck voldoet daaraan.
 - o Gefaseerd verschalingsbeheer is nodig. Voor een goede verschraling is het nodig om minimaal gedurende de drie eerste jaren alleen te maaien en het maaisel af te voeren. Zorg in elk geval dat rond juni gemaaid wordt, want dan zit er het meeste eiwit in het gewas. Afvoeren van maaisel is weliswaar

duurder dan laten liggen, maar op de hele exploitatie is dat een fractie van de kosten.

- Pas na die drie jaar is begrazing met schapen zoals voorgesteld onder bepaalde voorwaarden verantwoord en niet direct als het zonnepark is aangelegd. Begrazing met schapen is een goedkope manier van onderhoud. Op zich verschrallen schapen de bodem niet. De mineralen stikstof, fosfaat en kalium komen via de mest weer terug in de bodem. Verder is in tegenstelling tot runderen het vreetpatroon van schapen dusdanig dat in bloemen/kruidenrijk grasland al eerste alle bloemen en kruiden worden weggevreten en dat ze vooral brandnetels en bramen laten staan. Als toch na drie jaar schapen worden ingezet is gefaseerde drukbegrazing denkbaar. Hiervoor dient het zonnepark in 3 compartimenten verdeeld te worden die elk een maand begraasd worden en vervolgens 2 maanden rust krijgen.
- Voorkom droogvallen en stel de aanwezige drainage buiten werking
- Vanuit het oogpunt van natuur en biodiversiteit zou een bedekking van het eigenlijke zonnepark waar de panelen staan hoogstens 60 procent moeten zijn. De helft, 50 procent, is nog beter. Dat komt de geclaimde biodiversiteit meer ten goede.
- Tussen de panelen een spleet aanhouden, zodat er regenwater doorheen komt. Dat wordt in de aanvraag ook voorgesteld. Hoe breder, hoe beter.
- Voor de houtwallen tenminste 30 meter breedte aanhouden. De voorgestelde stroken zijn te krap. Voor struweel stroken van minimaal ca 10 meter aanhouden.
- Bijenhoeven en andere aanvullingen als keverbanken zijn aardig en klinken leuk maar kunnen niet als een wezenlijke bijdrage aan biodiversiteit worden gezien. Bloemen, kruiden en goed beheer zijn veel belangrijker.
- Beheer en deskundige onafhankelijke monitoring daarvan zijn noodzakelijk. Leg in de vergunning de wijze van beheer en monitoring vast en het opvolgen van de daaruit voortvloeiende adviezen .
- Zorg bij de vergunningverlening ook via een kettingsbeding dat bij verkoop van het park de maatregelen ten gunste van de biodiversiteit en het landschap gehandhaafd blijven.

Conclusie: Wordt niet aan deze diverse inrichtingsvoorwaarden voldaan, dan zou vanuit het oogpunt van natuur en biodiversiteit het verstrekken van een vergunning door de gemeente zijn af te raden.

*) NB: Verwijderen toplaag. Staring Advies geeft in haar advisering voor TPSolar aan dat er meer nadelen dan voordelen zijn aan het verwijderen van de toplaag onder en tussen de panelen. Kort gezegd: Door beperkte bezonning is de ontwikkeling van schraal grasland niet optimaal en verwijderen is volgens Staring Advies kostbaar en verder neemt, waterbergend vermogen neemt af evenals bodemleven. Staring Advies adviseert alleen afgraven paden en een strook langs het water. Ze houden rekening met terugkeer naar landbouw na 25 jaar met uitzondering van de 3,5 ha natuur. Afvoer van de toplaag en na 25 jaar weer aanvoeren van een laag landbouwgrond is nadelig door flinke uitstoot van CO2 en stikstof. Ecologische verbindingzone

- 5.1.2e het Staring Advies aan TPSolar voor de inrichting van de ecologische verbindingzone van in totaal ca 3,5 ha nog niet echt bekeken. In het gesprek met de Hobamavertegenwoordigers komen in zijn algemeenheid enkele aspecten aan bod. Hij heeft wel kanttekeningen bij het doel van een

verbindingszone: wat wordt met wat verbonden en voor welke soorten doen we het? Nu wordt dat niet benoemd.

- .Op zich lijkt de voorgestelde invulling van de EVZ conform de EVZ-modellen kamsalamander en vuurvlinder een bijdrage te leveren aan de EVZ met name voor de boomkikker. De zone kan in principe aantrekkelijk zijn voor de verbinding van het Natura 2000 gebied Stelkampsveld naar het natuurgebied Hagenbeek en de aangrenzende particuliere natuurgebieden, maar de opzet van Bekenschot lijkt te marginaal.
- De 3,5 ha is krap vergeleken bij de omvang van het zonnepark en gewenste ecologische bijdrage respectievelijk de compensatie.
- Een houtsingel hoort niet 10 maar 30 meter breed te zijn en de afstanden tussen de paneelrijen moet eerder 3 tot 4 meter zijn. Ook hier geldt weer dat de totale bedekking door de panelen optimaal 50 procent zou moeten zijn.
- Verspreiden van vers maaisel van bloemrijk grasland van een natuurgebied uit de omgeving is positief.
- Voorkom droogvallen van de poelen en sloten. Er moet voldoende water in het hele jaar in de sloten en de poelen blijven anders heeft de functie voor Habitat type kamsalamander en boomkikker weinig waarde (NB de sloten en poelen in het plangebied en omgeving staan nu de laatste jaren van mei-november droog)
- De aanwezige drainage die het gebied verdroogt permanent uitschakelen is een voorwaarde om de verdroging tegen te gaan.
- Ook hier gelden goed beheer, monitoring en uitvoeren adviezen als voorwaarden.

Overig

- De systematiek die de provincie Gelderland sinds mei toepast voor "berekening" van schade door projecten aan natuur en biodiversiteit en deze te compenseren met bepaalde maatregelen (Ontwerpregels Groene Ontwikkelingszones) is 5.1.2e niet bekend. Hij kan daardoor geen oordeel geven over die systematiek en de gehanteerde waarden. Een van zijn collega's kent het systeem globaal, maar heeft er nooit mee gerekend.
- In de ruimtelijke onderbouwing wordt – overigens niet behorend tot de aanvraag – de aanleg van stroken olifantsgras naast het zonnepark aangekondigd om zo het zicht op het park weg te nemen. Dat is voor de biodiversiteit dramatisch. Er groeit niks tussen, vogels gaan er niet in zitten. Het is daarnaast een uitheems gewas.
- Wie werkelijk een grootschalig zonnepark wil aanleggen dat aan de verbetering van de biodiversiteit in grote mate bijdraagt, kan een voorbeeld nemen aan het breed opgezette park in Hengelo (Gld). Daar is een ruim opgezet zonnepark gerealiseerd, dat tevens als wandelpark dienstdoet. In bovengenoemde Verkenningen komt het als beste tevoorschijn voor aanleg van een zonnepark gericht op biodiversiteit. Jammer genoeg volgen commerciële projectontwikkelaars niet de opzet van dit geslaagde project omdat het te veel grond zou kosten. Ze wordt het in de praktijk veel moeilijker om een ecologische verantwoorde opzet te bereiken
- Ten aanzien van de landschappelijke samenhang, de tweede maatstaf in de provinciale systematiek kan 5.1.2e - geen oordeel geven. Het is niet zijn competentie.
- Goed overleg met initiatiefnemers over aanpassingen in hun project ten aanzien van natuur en biodiversiteit is over het algemeen kan zinvol zijn mits positie en standpunten wederzijds worden gerespecteerd..

Samenvatting 2

Vragen en antwoorden opgestelde aanvraag TPSolar begin 2023

Vragen en antwoorden 21 februari naar aanleiding van toezenden de op dat moment opgestelde maar nog niet ingediende aanvraag voor een zonnepark en inrichting van een evz (gezamenlijk ruim 18 ha). Na de vragen volgt een reactie van 5.1.2e. De volledige memo met daarnaast de gegeven antwoorden van 5.1.2e zijn hieronder weergegeven.

Aan: 5.1.2e (WUR)

Barchem, 21 februari 2023

Van: 5.1.2e (voorzitter Hobama)

Geachte 5.1.2e, beste 5.1.2e,

Eind november hebben wij een uitvoerig gesprek gehad over de plannen voor de realisering van het grote zonneparkproject Bekenschot bij Barchem. Dat onderhoud was zeer informatief en plezierig. Nogmaals dank daarvoor.

Het ging over de gevolgen voor natuur, ecologie en biodiversiteit, met de aantekening dat het project voor ruim 80 procent ligt in een Groene Ontwikkelingszone (GO) en Ecologische Verbindingszone (EVZ) tussen Stelkampsveld (Natura 2000), natuurgebied Hagenbeek (GNN) en aangrenzende particuliere natuurgebieden Kostverloren en Foezelaorend (beiden GNN) en in het Nationaal Landschap De Graafschap.

De definitieve aanvraag is er nu. Ze is zeker op het vlak van natuur en landschap afwijkend ten opzichte van wat wij eerder hebben toegezonden. Meest in het oog springende verandering is de oppervlakte. In tegenstelling tot twee eerdere aanvragen heeft de projectontwikkelaar het project in tweeën geknipt met 14,08/14,14 ha zonnepanelen en groenvoorziening en 4,08 ha natuurontwikkeling. Hierdoor kan het volgens de aanvrager voldoen aan de voorwaarde van de gemeente dat een plan niet meer mag omvatten van 16 ha. Wij betwisten die opdeling in tweeën, omdat het plan een geheel is en in eerdere versies ook als geheel is gepresenteerd: panelen, groen en natuur samen.

Je had toegezegd bereid te zijn om het definitieve plan te bezien met name ten aanzien van de gevolgen voor de biodiversiteit, natuur en ecologie en daar een oordeel over te geven, wat wij zeer op prijs zouden stellen. Bijgaand het huidige veranderde ontwerp met de natuur- en landschappelijke toelichting van de zijde van de projectontwikkelaar TPSolar.

We hebben een aantal concrete vragen met kanttekeningen puntsgewijs uitgewerkt in kopjes, toelichting en vragen. Antwoorden en deskundige visie maken het ons mogelijk om beter de dialoog met de gemeente aan te gaan. Wij merken op dat de provincie van de inrichting van een project eist dat er daarmee daadwerkelijk *verbetering* van natuur en ecologie plaats vindt, dus niet alleen compensatie, en dat het de samenhang van het landschap niet doorbreekt.

- **Bodem en (kruidenrijk) grasland**

1. De mate van bedekking van de bodem en het terrein in het algemeen is ecologisch een belangrijk element (zie de rapporten van Rut ^{5.1.2e}, ^{5.1.2e}, Kok, ^{5.1.2e} e.a.). De paneelrijen worden nu op een afstand van krap 2,5 meter van elkaar geplaatst in noord-zuid opstelling. Het rapport Ruimtelijke onderbouwing Bekenschot stelt 'ruim' 2.5 m afstand maar onze nameting wijst erop dat het eerder minder is dan meer. Er worden nu drie grotere panelen boven elkaar gezet met een totale breedte van ca 9 m. De panelen komen ca 2.50 m hoog (opgave TPSolar 2.44 m). In het eigenlijk panelengebied is de bodem dekkingsgraad ca 80%. Aan de randen is wat meer ruimte maar dat zal weinig effect hebben op de bodem onder en tussen de paneelrijen.

Vraag: Wat is over de beoogde dekkingsgraad jouw opinie. Is die bodemafdekking voldoende om van een ecologische *verbetering* te spreken?

[In ons eerdere gesprek gaf je aan dat 3 of nog liever 4 meter afstand tussen de paneelrijen gewenst is om de negatieve effecten van de panelen op de gehele bodem en ook onder de panelen enigszins te compenseren.]

Op zich geldt dat hoe meer ruimte er tussen de panelen is, hoe meer ruimte voor ontwikkeling kruidenrijk grasland en insecten. Maar 2,5 meter kan voldoende zijn, mits het beheer goed is. En daar heb ik de meeste problemen mee. Noodzakelijk voor de ontwikkeling van kruidenrijk grasland (waar het projectplan vol mee staat) is verschraling van de bodem. En dat bereik je niet met schapen. Schapen vreten wel gras, maar het grootste deel van de nutriënten komt via hun mest weer terug in de bodem. En gegeven het feit dat er in Nederland gemiddeld 30 kg stikstof per hectare depositie neervalt, moet je minimaal dat compenseren, zeker op een bemest landbouwperceel waar mais heeft gestaan.

Je moet dus tussen de panelen maaien en het maaisel opruimen. Met een kleine trekker is dat wel mogelijk als de rijafstand 2,5 is. Onder de panelen is dat niet reëel om te eisen, dus ik zou na de maaibeurt pas de schapen erin laten, in korte tijd (1 week) veel schapen (drukbegrazing). Die vreten dan onder de panelen de vegetatie weg.

2. Tussen de 2,50 m hoge paneelrijen liggen grasstroken die ook nagenoeg de hele dag en het hele jaar grotendeels in de schaduw liggen. Ter illustratie: op 31 juni is de slagschaduw midden op de dag ca 1,60 m en op 30 april en in oktober om 12.00 uur ca 2,25 m. Lichtinval is voor de bodem en het grasland een essentieel onderdeel.

Vraag: In relatie tot vraag 1, kan zich daar met succes kruidenrijk grasland ontwikkelen? Hoe breed zouden de grasstroken moeten zijn om daadwerkelijk van een verbeterend en kansrijk effect te kunnen spreken?

Zie vraag 1. Het kan wel, mits het beheer goed is.

Vraag: Is er iets te zeggen over hoelang het duurt voordat naar verwachting zich een behoorlijk kruidenrijk grasland heeft ontwikkeld? Wij hebben in Lochem en omgeving geen zonneparken gevonden die na 4-5 jaar een duidelijk kruidenrijk/bloemrijk grasland hebben gekregen.

Mits je het goed aanpakt moet dat toch wel kunnen. ***Maar goed beheer is essentieel en dat is nu niet gegarandeerd.*** Inzaaien van inheemse kruiden kan e.e.a. versnellen. Laat Biodivers (^{5.1.2e}) niet alleen het zaad leveren, maar dit ook uitvoeren. Zij weten hoe je dit aanpakt, bijvoorbeeld door vooraf de bestaande vegetatie te vreten. Beste tijd van uitvoering is okt-nov.

Vraag: Is ook gezien de schaduwwerking in combinatie met de algehele bodembedekkingsgraad sprake van een *verbetering* van de bodemecologische omstandigheden? Welke kwalificatie van die omstandigheden zou jij in dit project hanteren?

Een intensief bemest maisland is bodemecologisch niet bijzonder waardevol. Dus op zich kan al vrij snel sprake zijn van verbetering als je stopt met bemesten en gebruik bestrijdingsmiddelen.

3. Er wordt, op een klein gedeelte na, geen bemeste bouwvoor afgegraven.

Vraag: In hoeverre is dat nadelig voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland? Is afgraven nodig om dit kruidenrijk grasland te verkrijgen of hoe lang in tijd is de vertraging om dat beoogde doel te bereiken? Afgraven bovengrond zou mooi zijn, maar ik ben het wel eens dat dit erg kostbaar is. Ik denk dat afgraven bovengrond je 5-10 jaar winst oplevert. Maar je mag ook wel enig geduld hebben. Het monitoren van de ontwikkelingen, evalueren en beheer blijven optimaliseren is wel nodig.

- **Beheer grasland**

4. Je pleitte er in ons gesprek voor tenminste drie jaar of langer te maaien en systematisch maaisel af te voeren. Wij gaan ervan uit dat de beperkte ruimte tussen de paneelrijen maaien en mechanisch afvoeren nagenoeg onmogelijk maakt. Ergo verkleint dit de kans op voldoende ontwikkeling van kruidenrijk grasland.

Vraag: Hoe belangrijk voor de ontwikkeling van kruidenrijk grasland is die door jou genoemde periode van tenminste drie jaar? Anders gesteld: hoeveel vertraging in tijd ontstaat voor de ontwikkeling door maaien en mechanisch afvoeren. Ik denk dat je een park zo moet ontwerpen, dat maaibeheer tussen de panelen gewoon mogelijk is. En met kleine trekkers kun je dat realiseren bij 2,5 m. Let er ook op dat de trekkers aan het eind van de rij een draai moeten kunnen maken. Wat goed kan helpen is dat de grond voor de bouw (nu dus) 1-2 jaar wordt uitgemijnd door het telen van een gewas (bijv. mais) zonder te mesten. In het rapportje van Staring Advies wordt daarbij geadviseerd om stikstof te bemesten (zodat je meer Kalium en Fosfaat uit de bodem trekt). Maar met die mestgift ben ik het niet eens. De stikstof valt al uit de lucht, kalium spoelt uit en fosfaat gaat sowieso langer duren. Maar als een element beperkend wordt (doorgaans stikstof), dan daalt de productie en ontstaat de mogelijkheid voor meer kruiden om zich te vestigen.

Ik pleit op zandgrond voor minimaal 3 jaar maaien en afvoeren, maar langer is altijd beter en op kleibodems (of bij meer leem in de grond) blijft dit veel langere tijd noodzakelijk.

5. In dit project wordt (druk)begrazing door schapen voorgestaan. Een van de WUR-collega's (5.1.2e) noemde begrazen met schapen een goedkope manier van onderhoud, maar niet de methode om kruidenrijk en bloemrijk grasland te krijgen.

Vraag: Onderschrijf je het standpunt van de WUR-collega? Ja, daar heeft 5.1.2e gelijk in

Vraag: Wat denkt u van het voorgestelde beheer en wat zou het moeten zijn? Zie vraag 1

- **Houtwallen en struweel**

6. Uit onze berekeningen blijkt dat de voorgestelde grotendeels bladverliezende struweelstroken maximaal 5 meter breed zijn, de houtsingel in het algemeen 8 meter

en een korte singel krap 10 meter. Wij merken op dat het grootste deel van de houtwallen en struweel tijdelijk zijn en bestemd zijn om na 25 jaar weer te worden opgeruimd.

Vraag: Zijn de voorgestelde struweel en houtsingel voldoende voor een ecologische verbetering? Kunnen ze 'robuust' worden genoemd, zoals ze in het plan worden aangemerkt? Wat zou de breedte ecologisch gezien moeten zijn? Hoe breder, hoe beter. Dus als het mogelijk is graag nog wat breder. Maar gezien de armzalige nulsituatie, zal het al snel 'verbeteren'. De term 'robuust' is niet nader omschreven. En ja, de vergunning is tijdelijk, maar het is de vraag of er na 25 jaar niet een nieuwe vergunning wordt afgegeven. Ik zou zeggen, dat zien we dan wel weer.

- **Olifantsgras**

7. Aangezien het jaren duurt voordat dergelijke struweelstroken het ongewenste zicht op de panelen wegnemen, wordt voorgesteld banen olifantsgras rond een deel van het zonnepark in te zaaien en te laten staan. Dit voornemen is geen onderdeel van het projectplan, maar wordt wel aangekondigd om omwonenden tegemoet te komen.

Vraag: Wat is uw mening over de aanplant van olifantsgras en de tegemoetkoming aan de omwonenden? Olifantsgras is ecologisch gezien niet waardevol. Het wordt rondom Schiphol aangeplant omdat er juist totaal geen vogels in gaan zitten. Het is ook een exoot, die van nature niet in Nederland groeit. Dus ik ben er geen fan van. Natuurlijk kost groei van struiken enige tijd. Misschien kunnen ze daar nu al mee beginnen om tijd te winnen? En de bewoners overtuigen dat inheemse struiken weliswaar wat langer nodig hebben, maar dan zorgen voor een mooiere aanblik en meer biodiversiteit. Dus bijvoorbeeld ook geen laurierkers.

- **EVZ. Strook langs sloot inrichten, poelen en hydrologie**

8. Voor de inrichting van de EVZ is een inrichtingsplan opgesteld en een advies uitgebracht door Staring Advies.

Vraag: Zijn het inrichtingsplan en het advies van Staring Advies over de inrichting van de ecologische verbindingszone correct in het kader van versterken van de biodiversiteit? Ik heb op zich vertrouwen in het advies van Staring Advies. Maar ik ken de situatie ter plekke zelf niet om dit te kunnen beoordelen.

9. Het projectgebied ligt vrij hoog ten opzichte van de omgeving (de N 312 5.1.2e is een waterscheiding). Daarnaast is het terrein grotendeels gedraineerd.

Vraag: Is dit een gunstige basis voor de natuurontwikkeling in het algemeen en in het bijzonder voor het voor deze EVZ aangegeven habitattypes kamsalamander en vuurvlinder? Zie vorige vraag

10. De ecologische verbindingszone wordt in het plan ingericht door de aanleg van vijf poelen, inzaaien kruidenrijk grasland en door de noordoever van de bestaande sloot aan de zuidzijde van het plangebied minder steil te maken. Uit onze ervaring blijkt dat deze zone en de sloot van mei tot oktober droog staan. Voor zover wij weten hebben kamsalamanders en andere amfibieën tot aan september water nodig voor de voortplanting. De provincie was bij de ontwikkeling van het westelijk gelegen nieuwe

natuurgebied Foezelaorend van mening dat een aanvankelijk geprojecteerde poel vanwege de hydrologie geen zin had.

Vraag: In hoeverre is water in de sloot en in de poelen noodzakelijk om resultaat te boeken bij de voortplanting van de kamsalamanders en amfibieën? Heeft de provincie gelijk dat aanleg van poelen geen zin heeft vanwege de hydrologie? Water is essentieel voor de voortplanting van amfibieën. Ik ken de situatie en hydrologie ter plekke niet. Bij een poel wil het aanbrengen van een leemlaag nog wel eens helpen.

11. In de EVZ worden in plaats van drie (plan van juli 2022) nu in het plan van december 2022 vijf poelen aangelegd. Zoals gezegd zullen die naar alle verwachting gedurende een belangrijk deel van het jaar droog liggen.

Vraag: Zijn die poelen een meerwaarde, of zou het, zoals wij vermoeden, meer gaan om extra punten te scoren in een rekenmethode van de provincie om ontwikkelingen in een GO mogelijk te maken (zie hierna)? Durf ik niet te zeggen

- **Waterhuishouding- en bodemonderzoek**

12. De basenrijke kwel van de Lochemse Berg, waaraan Stelkampsveld en Hagenbeek hun hoge natuurkwaliteit danken, komt naar wij begrijpen in Bekenschot niet aan de oppervlakte. Verder zal het omliggende terrein nog steeds als landbouwgebied in gebruik blijven en vanuit landbouwkundig oogpunt aansturen op een laag grondwaterpeil. Voor het aangrenzende natuurgebied Foezelaorend eiste recent de provincie een uitgebreid bodemonderzoek op meerdere punten alvorens tot een oordeel te komen of kruidenrijk grasland haalbaar was en eiste op grond daarvan ook gedeeltelijke afgraving van de bouwvoor.

Vraag : Zou in het plan hydrologisch onderzoek in combinatie met bodemonderzoek moeten plaatsvinden om vast te stellen of natuurontwikkelingen kans maakt op de zwaar bemeste en ontwaterende bodem en zonder de bouwvoor af te graven? Of een hydrologisch onderzoek nodig is, kan ik niet beoordelen. Maar overleg met het waterschap of een hoger grondwaterpeil ter plekke mogelijk is, lijkt mij nuttig. Ik hoop ook dat Staring Advies dat gedaan heeft bij plannen voor natte EVZ

Een belangrijk element in het plan is de relatie van het ingediende plan met regels van de provincie in de Omgevingsverordening met betrekking tot ontwikkelingen in Groene Ontwikkelingszones. (<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR677648/1>)

De provincie eist als zelfstandig beoordelingspunt in haar voorwaarden voor nieuwe activiteiten in GO en EVZ dat *de samenhang* van die zones met omgeving, landschap en relatie met natuurelementen in de naaste omgeving *niet doorbroken* mag worden en de kernwaarden worden versterkt.

Vraag : Wij zijn ons er van bewust dat jouw focus op de ecologie ligt, maar valt er vanuit dat uitgangspunt iets te zeggen over het wel of niet aantasten van de landschappelijk samenhang van het gebied en wijdere omgeving? Dat durf ik niet te zeggen.

- **Rekenmodel Groene Ontwikkelingszone provincie**

De provincie Gelderland hanteert een cijfermethode in de Ontwerpregels Groene Ontwikkelingszones om te 'berekenen' of projecten incl. een zonnepark in een

dergelijke zone een vereiste verbetering geven en met succes kunnen worden gerealiseerd?

Vraag: Heb je inmiddels gelegenheid gehad om te (laten) kijken naar deze rekenmethode?
Nee

Onze observaties zijn niet geruststellend. De provincie geeft geen uitleg geeft aan de gekozen puntenwaarden en hun onderlinge verhouding voor verlies, impact en verbetering. Bijvoorbeeld.:

- Omhakken van een houtwal <25 jr. oud kost 3000 verliespunten/ha. Het (her) planten van een houtwal levert ook in principe 3000 punten op terwijl het weer vele jaren duurt dat een nieuwe is opgegroeid .
- Struweelhaag verwijderen 4.000 pnt/ha, nieuw 3000 pnt/ha.
- Stroken kruidenrijk gras tussen de paneelrijen voor zover > 1,5m worden als ecologische verbetering meegeteld. Bovendien wordt hierbij geen rekening gehouden met de algehele bodemdekkinggraad.
- Er wordt geen rekening gehouden of een poel of sloot wel of niet droogstaat.
- Als het saldo van verlies, impact en nieuwe maatregelen nul is wordt er al geacht verbetering van natuur en ecologie plaats te vinden. Er is geen marge waarmee de vernieuwing verlies en impact moet overtreffen.
- Het model is " lineair", het draait om ha ofwel oppervlak van impact en nieuwe aanplant elementen. De totale schaal van een project telt niet.
- Het lijkt er op bij onze testen dat vanwege de gekozen hoogte van de punten en factoren volgens ons met beperkte maatregelen een zonnepark vrij gemakkelijk ecologisch "acceptabel" wordt.
- De provincie weet bij navraag geen voorbeelden te noemen van geslaagde zonneparken waarop de rekenmethode is 'gevalideerd'. Soms wordt de Kwekerij bij Hengelo (Gld) aangehaald als een landschappelijk en ecologisch succesvol met circa 8 meter en meer tussen de panelen en een bodemafdekking van ca 25%. Er is geen commercieel project dat daaraan toekomt.
- Je kunt natuurlijk zeggen, een methode is beter dan niets maar de rekensom lijkt hoogstens 'systematisch' en niet wetenschappelijk onderbouwd en is daarom arbitrair.

Vraag: We horen graag jouw mening over het rekenmodel. Op zich waardeer ik een poging om een tool te ontwikkelen om hier invulling aan te geven. Maar bij elke multicriteria-analyse kun je discussiëren over de weegfactoren e.a. Ik heb nog geen oordeel over de gekozen waarden.

- Tot slot een totaalbeeld

Vraag overall: Kernvraag is uiteindelijk of dit project met voorgestelde inrichting valt onder de categorie nadelig voor de biodiversiteit, of dat het wel door de ecologisch beugel kan? Pretendeert het project niet te veel ten aanzien van natuur, biodiversiteit en ecologische ontwikkeling? In hoeverre is hier echt winst te verwachten? Of is hier sprake van een meer theoretische verbetering en winst? (Zie ook berekening Ontwerpregels Groene Ontwikkelingszone). Mijn overall beeld is dat er sowieso winst te halen valt voor biodiversiteit. Maar dat is ook vrij simpel als de uitgangssituatie niet veel voorstelt. Ik vind dus dat de lat wel wat hoger mag. Essentieel voor het realiseren van natuurwaarden is

een goed beheer dat gedurende de hele looptijd van het zonnepark wordt uitgevoerd. En dat is nu niet gegarandeerd. Leg dat vast in de vergunning, zorg ook dat dit wordt overgedragen op een nieuwe eigenaar, mocht het park ooit verkocht worden. Leg vast dat de biodiversiteit blijvend gemonitord wordt en dat het beheer wordt geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

Dit kost geheid wat meer geld dan nu begroot, maar ik vind dat dit noodzakelijk is.

We zijn ons ervan bewust dat we veel vragen stellen, maar we hopen dat je de tijd en de moeite wilt nemen om ons te beantwoorden.

Opnieuw veel dank voor de hulp en moeite. We zien met veel belangstelling uit naar je mening.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e, voorzitter Hobama

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 12, 15, 17, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 39
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub f	De bescherming van andere dan in het eerste lid, onderdeel c, genoemde concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens	13, 14

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	25, 34